

Občina Semič
Štefanov trg 9
8333 Semič

STRATEGIJA RAZVOJA OBČINE SEMIČ DO LETA 2030

S PODROBNEJŠIM NAČRTOM RAZVOJA TURIZMA (predlog)

Številka: _____

Datum: _____

Sprejeta na ___ redni seji Občinskega sveta Občine Semič (mandat 2018 -2022)
dne _____

ČLANI SKUPINE ZA PRIPRAVO
STRATEGIJE RAZVOJA OBČINE SEMIČ DO LETA 2030

Vodja: mag. Margita ADAMIČ, univerzitetna diplomirana ekonomistka,
Mirabilis d.o.o.

Člani (po abecednem vrstnem redu):

ga. Urška BANOVEC, magistra farmacije, članica Občinskega sveta Občine Semič, predsednica Odbora za mlade

g. Anton KAMBIČ, strojni tehnik, lastnik podjetja Kambič laboratorijska oprema d.o.o.

dr. Iva KONDA, univerzitetna diplomirana ekonomistka, višja svetovalka za razvoj podeželja in malo gospodarstvo na Občini Semič

dr. Dušan PLUT, profesor geografije in zgodovine, častni občan Občine Semič

NAČRT RAZVOJA TURIZMA V OBČINI SEMIČ DO LETA 2030,
ki je Priloga 1 STRATEGIJE RAZVOJA OBČINE SEMIČ DO LETA 2030,
je pripravil konzorcijski partner PKF tourismexperts GmbH.

KAZALO

I. UVOD.....	1
1. METODOLOGIJA PRIPRAVE STRATEGIJE RAZVOJA OBČINE SEMIČ DO LETA 2030 S PODROBNEJŠIM NAČRTOM RAZVOJA TURIZMA	1
2. PREDSTAVITEV OBČINE SEMIČ.....	3
3. GLOBALNE, EVROPSKE IN SLOVENSKE RAZSEŽNOSTI NAČRTOVANJA RAZVOJA OBČINE SEMIČ	4
4. VIZIJA RAZVOJA OBČINE SEMIČ	6
II. TEMELJNI RAZVOJNI STEBRI STRATEGIJE RAZVOJA OBČINE SEMIČ DO LETA 2030.....	8
1. GOSPODARSTVO	9
1.1. PODJETNIŠTVO.....	9
1.1.1. NADALJEVANJE UREDITVE IN ŠIRITVE PROIZVODNO SERVISNE CONE VRTAČA TER PODPORA RAZVOJU PODJETNIŠTVA	10
1.1.2. LES – SUROVINA IN VIR ENERGIJE.....	12
1.2. KMETIJSTVO IN GOZDARSTVO	13
1.2.1. EKOLOŠKO in BIODINAMIČNO KMETIJSTVO ZA VEČJO SAMOOSKRBO.....	13
1.3. TURIZEM	15
2. OKOLJE IN PROSTOR	17
2.1. VAROVANJE OKOLJA.....	17
2.1.1. NADGRADNJA UPORABE OBNOVLJIVIH VIROV ENERGIJE.....	17
2.1.2. RABA IN VAROVANJE VODNIH VIROV TER SKRIB ZA ČISTO OKOLJE	18
2.1.3. NASTANITVENE KAPACITETE ZA OBČANE IN TURISTE	20
2.2. PROSTORSKO NAČRTOVANJE	22
2.2.1. OBČINSKI PROSTORSKI NAČRT	22
2.3. INFRASTRUKTURA	24
2.3.1. NA POTI K TRAJNOSTNI MOBILNOSTI.....	24
3. ČLOVEŠKI VIRI IN DRUŽBENA BLAGINJA (VZGOJA IN IZOBRAŽEVANJE, ZDRAVSTVO IN SOCIALNO VARSTVO, KULTURA IN ŠPORT)	26
3.1.1. OTROCI SO NAŠE NAJVEČJE BOGASTVO.....	26
3.1.2. POMOČ IN VEČJA VLOGA MLADIH	28
3.1.3. SKRIB ZA STAREJŠE	30
3.1.4. ROMI V OBČINI SEMIČ.....	31
3.1.5. CELOVITA ZDRAVSTVENA OSKRBA OBČANOV	32
3.1.6. JAVNI ZAVOD KULTURNI CENTER SEMIČ KOT KULTURNO SREDIŠČE BELE KRAJINE IN POVEZOVALEC KULTURE, MLADIH, ŠPORTA IN TURIZMA V OBČINI SEMIČ	34
3.1.7. ŠPORTNI PARK v SEMIČU in OSTALE ŠPORTNE POVRŠINE V OBČINI.....	36
3.1.8. ZAŠČITA IN REŠEVANJE	37
III. ZAKLJUČEK	39

IV. PRILOGE	40
PRILOGA 1: Načrt razvoja turizma v občini Semič do leta 2030	40
Priloga 1.1: Povzetek Načrta razvoja turizma v občini Semič do leta 2030.....	40
Priloga 1.2: Načrt razvoja turizma v občini Semič do leta 2030	45
PRILOGA 2: Globalne, evropske in slovenske razsežnosti načrtovanja razvoja občine Semič	46
PRILOGA 3: Primerjava kazalcev za belokranjske občine in Slovenijo	49

I. UVOD

Strategija razvoja občine je eden od dolgoročnih dokumentov, ki usmerjajo gospodarski, prostorski in družbeni razvoj občine. Občinska uprava in Občinski svet jo uporabljata pri pripravi in sprejemu Načrta razvojnih programov občine in pri pripravi vsakoletnega proračuna občine. Osnovni cilj strategije razvoja občine Semič je povečevanje blaginje prebivalcev občine Semič, ki jo opredeljujemo kot uravnovešeno celoto gospodarske, socialne in okoljske sestavine blaginje.

Namen *Strategije razvoja občine Semič do leta 2030 s podrobnejšim načrtom razvoja turizma* je na enem mestu zbrati smernice za razvoj občine v naslednjih letih na vseh področjih (gospodarstvo, okolje in prostor, človeški viri in družbena blaginja), in sicer upošteva predloge vseh vključenih v proces priprave strategije, upošteva nekatere že pripravljene projekte, upošteva *Regionalni razvojni program regije Jugovzhodna Slovenija za obdobje 2021-2027*, upošteva razmere v Sloveniji, Evropski uniji in svetu.

Razvojni in inovacijski model razvitega sveta se izteka, presegamo nosilne zmogljivosti planeta, ogrožena je podnebna varnost človeštva, nismo več dovolj solidarni, tržno tekmovanje postaja vse bolj brezobzirno do ljudi in narave. Na nove izzive več ne moremo odgovoriti s starimi vzorci delovanja. Spremembe v načinu razmišljanja glede na razmere v svetu so pokazali tudi občani, vključeni v proces priprave strategije razvoja, saj so s svojimi predlogi dokazali visoko raven okoljske in socialne ozaveščenosti in pripravljenosti na spremembe.

Kot smo si za usmeritev zadali že v *Strategiji razvoja občine Semič do leta 2020*, ostaja tudi v *Strategiji razvoja občine Semič do leta 2030 s podrobnejšim načrtom razvoja turizma* osnovna usmeritev v ravnovesen dvig blagostanja za vse prebivalke in prebivalce naše občine ter varna stopnja samooskrbe na vseh področjih (samooskrba s hrano, energijo, na področju izgradnje infrastrukture). Zanesimo se nase, na sposobnosti ljudi, ki tukaj živimo, na moč povezanosti ljudi. Prihodnost je v sonaravnem gospodarstvu, okolju prijaznem bivanju in mobilnosti, pridelavi zdrave hrane, sonaravni gradnji in zeleni energiji.

Naša prizadevanja so opažena tudi na ravni države, saj smo v letu 2021 prejeli pomembna priznanja, in sicer:

1. Certifikat Mladim prijazna občina,
2. Moja dežela – lepa in gostoljubna 2021; Občina Semič je osvojila 1. mesto v kategoriji trška jedra,
3. Občina Semič zmagovalka med nemestnimi občinami Evropskega tedna mobilnosti.

1. METODOLOGIJA PRIPRAVE STRATEGIJE RAZVOJA OBČINE SEMIČ DO LETA 2030 S PODROBNEJŠIM NAČRTOM RAZVOJA TURIZMA

Priprava *Strategije razvoja občine Semič do leta 2030 s podrobnejšim načrtom razvoja turizma* je potekala v obdobju od aprila do decembra 2021. V aprilu se je v dogovoru z Občino Semič oblikovala skupina za pripravo strategije, ki je določila metodologijo priprave nove strategije. Sledila je delavnica z zaposlenimi v občinski upravi o rezultatih izvedbe projektov, ki so bili načrtovani v *Strategiji razvoja občine Semič do leta 2020* in o predlogih občinske uprave za nadaljnji razvoj občine. Poleg analize ključnih strateških dokumentov Evropske komisije in

Strategija razvoja občine Semič do leta 2030 s podrobnejšim načrtom razvoja turizma

Slovenije je bila opravljena analiza izvedbe projektov iz *Strategije razvoja občine Semič do leta 2020* in analizirani statistični podatki za občino Semič za zadnjih deset let.

Občane smo o izdelavi strategije seznanili preko *Povabila javnosti k sodelovanju pri pripravi strategije razvoja občine Semič*, ki je bilo objavljeno v časopisu *Belokranjec* za april 2021 na strani 20. Povabilo občanom k sodelovanju je bilo objavljeno tudi na spletni strani Občine Semič (<https://www.semic.si/objava/448771>) in Facebook profilu Občine Semič (30. aprila 2021). O izvedenih projektih v preteklih desetih letih in postopku priprave strategije za obdobje do leta 2030 je bil v *Belokranjcu* za maj 2021 na straneh 8 in 9 objavljen članek v rubriki *Budno oko*.

O ugotovitvah analize izvedbe projektov, ki so bili načrtovani v *Strategiji razvoja občine Semič do leta 2020* smo pripravili *Poročilo o realizaciji Strategije razvoja občine Semič do leta 2020* in z vsebino poročila seznanili Občinski svet Občine Semič na seji 26. maja 2021.

Od maja do oktobra 2021 je bilo poleg delavnice z zaposlenimi v občinski upravi izvedenih osem delavnic z občani, ki so podali svoje mnenje o analizi izvedbe projektov iz *Strategije razvoja občine Semič do leta 2020* in predloge projektov za *Strategijo razvoja občine Semič do leta 2030 s podrobnejšim načrtom razvoja turizma*:

- 5. maja 2021 delavnica, na katero so bili vabljeni člani Občinskega sveta Občine Semič, člani Nadzornega odbora Občine Semič, člani Štaba civilne zaščite Občine Semič, člani odborov in komisij občinskega sveta in županje ter svetnik Državnega sveta RS za območje Bele krajine,
- 13. maja 2021 delavnica s podjetniki,
- 20. maja 2021 delavnica s člani društev,
- 21. in 26. maja 2021 delavnica z učenci 9. a razreda Osnovne šole Belokranjskega odreda Semič,
- 3. junija 2021 delavnica s turističnimi ponudniki, ki jo je izvedel konzorcijski partner PKF tourismexperts GmbH), zatem pa je sledila še delavnica s kmetovalci,
- 4. junija 2021 delavnica z mladimi v sodelovanju z Odborom za mlade Občine Semič,
- 2. septembra 2021 delavnica, na kateri je bil predstavljen podrobnejši načrt razvoja turizma, ki ga je pripravil in na delavnici predstavil konzorcijski partner PKF tourismexperts GmbH,
- 27. oktobra 2021 vsakoletni tradicionalni zajtrk z županjo in podjetniki.

Vabila za večino delavnic so bila poslana po elektronski pošti iz e-naslova Občine Semič, za delavnico z učenci osnovne šole smo se dogovorili z učiteljem geografije, za delavnico z mladimi pa sta obveščanje izvedla Kulturni center Semič (spletna stran in Facebook profil) in Odbor za mlade (Facebook profil *Sem'ska mladina*).

Poleg delavnic so bili opravljeni sestanki s predstavniki javnih zavodov, podjetij, društev, skupinami občanov in ostalimi posamezniki, ki so se odzvali na povabilo za pogovor o prihodnjem razvoju občine. Skupaj je bilo izvedenih 35 sestankov.

Na podlagi vseh predlogov vseh udeleženi pri pripravi strategije je skupina za pripravo strategije pripravila predloge projektov.

2. PREDSTAVITEV OBČINE SEMIČ

V občini Semič je bilo na dan 1. 7. 2021 registriranih 3877 prebivalcev. Na podlagi statističnih podatkov o občini Semič, ki so navedeni v prilogi strategije, število prebivalcev v zadnjih desetih letih narašča od 3782 v letu 2010 do 3799 v letu 2015 in naraste na 3864 v letu 2020. Od leta 2010 se je povišala povprečna starost prebivalcev z 41,4 let na 43,7 let v letu 2020. Število študentov na 1000 prebivalcev se je zmanjšalo s 53 v letu 2010 na 26 v letu 2020. Število delovno aktivnih prebivalcev, število zaposlenih oseb in število samozaposlenih oseb pa so se v zadnjih desetih letih povečali. Posledično se je zmanjšalo število registriranih brezposelnih oseb in stopnja registrirane brezposelnosti. Statistični podatki zadnjih desetih let kažejo, da je v občini Semič trend rasti dodane vrednosti na zaposlenega, povprečne plače in čistega dobička v gospodarskih družbah, še vedno pa občina zaostaja za državnim in tudi za regijskim povprečjem.¹

Površina občine Semič meri 147 km², od teh preko 60 % v območju Nature 2000. Na podlagi podatkov o kmetijstvu v Beli krajini po občinah je na osnovi ocene strokovnih služb Kmetijsko gozdarskega zavoda Novo mesto na območju občine Semič v letu 2020 že 11.443 ha gozdov, t.j. 79 % celotne površine občine. Pred dvajsetimi leti je bilo gozdov za 66 % celotne površine občine, pred desetimi leti je bilo gozdov za 77 % celotne površine občine, kar pomeni, da se ozemlje naše občine še naprej intenzivno zarašča. Občina Semič je bogata z naravno in kulturno dediščino. Posebno pozornost je potrebno nameniti njeni ohranitvi in jo približati širši javnosti.

Osnovna naloga občine je zagotavljanje lokalnih javnih storitev za lokalno prebivalstvo in ustvarjanje predpogojev za pospešen gospodarski razvoj lokalnega okolja. To pomeni predvsem skrb za lokalno javno infrastrukturo. Višina prihodkov proračuna občine se je v desetih letih spreminjala, predvsem zaradi različne višine transfernih prihodkov v posameznih letih. V Tabeli 1 so prikazani viri prihodkov proračuna občine Semič za posamezna leta.

Tabela 1: Prihodki proračuna Občine Semič za leta 2010, 2015 in 2020 v % od skupnih prihodkov in v EUR

PRIHODKI	2010	2015	2020
Davčni prihodki (dohodnina, davki na nepremičnine, dediščine in darila, promet nepremičnin, uporabo blaga in storitev...)	46,5 % (2.955.724,10 EUR)	72,7 % (2.520.437,00 EUR)	74,2 % (3.590.471,85 EUR)
Nedavčni prihodki (od obresti, od premoženja, takse, kazni,...)	2,2 % (140.030,40 EUR)	10,2 % (353.285,75 EUR)	9,1 % (443.059,66 EUR)
Kapitalski prihodki (od prodaje zgradb in prostorov, drugih osnovnih sredstev, prodaje kmetijskih zemljišč in gozdov ter stavbnih zemljišč)	0,5 % (33.434,45 EUR)	0,5 % (16.515,70 EUR)	0,0 % (1.164,00 EUR)
Prejete donacije	0,1 % (6.309,58 EUR)	0,0 % (617,00 EUR)	0,2 % (10.919,65 EUR)
Transferni prihodki (iz državnega proračuna in iz sredstev proračuna EU iz strukturnih skladov)	50,7 % (3.226.723,88 EUR)	16,6 % (575.149,40 EUR)	16,5 % (797.875,93 EUR)
SKUPAJ PRIHODKI	100,0 % (6.362.222,41 EUR)	100,0 % (3.466.004,85 EUR)	100,0 % (4.843.491,09 EUR)

Vir: Zaključni računi proračunov Občine Semič za leta 2010, 2015 in 2020 (<https://www.semic.si/objave/161>)

¹ Informacija o poslovanju gospodarskih družb in samostojnih podjetnikov v občini Semič v letu 2020 (<https://www.semic.si/DownloadFile?id=380208>).

Glavna vira prihodkov občinskega proračuna sta davčni prihodki in transferni prihodki. Transferni prihodki (sredstva iz državnega proračuna in proračuna EU) so odvisni tudi od uspešnosti občine na javnih razpisih, zato so težko predvidljivi. Davčni prihodki bi se povečali v primeru, če se povečajo plače občanom občine Semič, če se poveča število zaposlenih, ki imajo stalno prebivališče v občini Semič, ali če se poveča dobiček podjetij, ki imajo sedež v občini Semič. Da bi torej občina čim bolj povišala davčne prihodke proračuna, je smiselno vzpostaviti pogoje za uspešno delovanje gospodarstva v občini Semič in občanom občine Semič, ki so zaposleni, omogočiti pogoje za ustrezno raven življenja (stanovanja, zazidljiva zemljišča, infrastruktura ipd.). K povečanju davčnih prihodkov bi prispevalo tudi vračanje mladih diplomantov v občino Semič in priseljevanje mladih družin, ki bi si v občini Semič, kot zaledju novomeškega zaposlitvenega bazena, uredili stanovanjske razmere. Davčni prihodki bi se preko dohodnine od zaposlenih in preko davka od dohodkov pravnih oseb povečali tudi v primeru, ko bi projekte, ki jih financira občina Semič, izvajala podjetja s sedežem v občini Semič.

Občina mora natančno nadzirati odhodke proračuna občine in se obnašati kot dober gospodar, zato mora redno spremljati poslovanje javnih podjetij in zavodov, katerih (so)lastnik (ustanovitelj) je, in nadzirati namenskosti porabe sredstev, ki jih razpisuje na javnih razpisih.

Sodelovanje občanov bo v naslednjih letih še naprej omogočeno preko vsakoletnih zborov občanov in tudi preko projekta »Moj predlog za moj kraj«, t. i. participativni proračun, v okviru katerega občani sodelujejo s svojimi predlogi o porabi dela proračunskih sredstev. Predloge občanov pregleda Komisija za izbor projektnih predlogov, po izvedenem javnem glasovanju pa so izbrani predlogi uvrščeni v proračun Občine Semič.

3. GLOBALNE, EVROPSKE IN SLOVENSKE RAZSEŽNOSTI NAČRTOVANJA RAZVOJA OBČINE SEMIČ

Celoten planet je postal tesno medsebojno povezan in hkrati soodvisen, procesi globalizacije vplivajo na življenje vsakega od nas, torej tudi na življenje prebivalcev in prebivalkev semiške občine. Globalna tržna konkurenca v taki ali drugačni obliki večplastno vpliva na celotno semiško gospodarstvo, od posameznega podjetnika do največjega semiškega podjetja. Premajhni smo, da bi lahko vplivali na globalne gospodarske, finančne in druge razmere. Prisiljeni smo, da se jim prilagodimo, poiščemo lokalnemu okolju čim bolj ustrezne razvojne usmeritve in tržne niše, ki bodo konkurenčne. Sodobne raziskave o vlogi razvojnih potencialov razvojno ogroženih občin Slovenije kažejo, da je za ohranjanje poseljenosti in sonaravnega razvoja ter za dvig materialnega standarda ljudi ključna sposobnost razvoja podjetništva v občini, kjer praviloma glavno razvojno težo predstavljajo domači podjetniki.²

Sonaravna raba domačih obnovljivih energetskega in drugih virov, večja raba lesa kot surovine in energetskega vira je gospodarska in eksistenčna nujnost ter razvojna priložnost Slovenije in občine Semič. Domači naravni viri, človeški viri semiške občine, še vedno prisotna zavest o medsebojnemu sodelovanju in solidarnosti (socialni kapital) so zdravi temelji, gradniki za prepotreben dvig blagostanja prebivalcev in okolja semiške občine. Na tem je potrebno odločno graditi varno in človeka vredno prihodnost občine. Razvejana in zavidanja vredna društvena dejavnost prebivalcev in prebivalkev semiške občine je izjemen in večplastno pomemben potencial zagotavljanja kakovosti bivanja in varnega, zadovoljnega življenja. Dostop do kakovostnih javnih storitev (izobraževanje, zdravstvo, kultura, osnovna trgovinska oskrba...) in eksistenčno

² Natančnejša analiza globalnih, evropskih in slovenske razsežnosti načrtovanja razvoja je predstavljena v Prilogi 2.

Strategija razvoja občine Semič do leta 2030 s podrobnejšim načrtom razvoja turizma

pomembna infrastrukturna mreža (vodooskrbna, komunalna, prometna, telekomunikacijska) pomembno prispevajo k privlačnosti bivanja, zaposlovanja in izboljšanja kakovosti življenja.

Celotni planet, Evropa, Slovenija in vse slovenske pokrajine se vse bolj soočajo z večplastnimi negativnimi posledicami podnebnih sprememb. Tudi semiška občina ni izjema, zato se bo morala spoprijeti tako z zmanjševanjem izpustov toplogrednih plinov (blaženje podnebnih sprememb) kot tudi z nujnostjo prilagajanja bivanja, dela in preživljanja prostega časa posledicam podnebnih sprememb. Do leta 2030 bo treba bistveno zmanjšati, tako rekoč prepoloviti, izpuste toplogrednih plinov, do leta 2050 pa doseči podnebno nevtralnost, torej dobesedno zamenjati dosedanji energetski steber (fosilna goriva) z domačimi, obnovljivimi viri energije. Prav tako bo treba bistveno zmanjšati porabo energije v stavbah in vseh dejavnostih, spremeniti potovalne navade, okrepiti lokalno pridelavo hrane.

Poglobljeno znanje, primerna izobrazba zlasti mladih v občini Semič, je pomemben razvojni potencial za uspešno gospodarsko prihodnost, ki je osnova socialne varnosti in višje kakovosti življenja.

Sodobna cestna povezava (predor pod Gorjanci) in železniška povezava z drugimi slovenskimi občinami, še posebej pa z Novim mestom, so za celotno Belo krajino eksistenčnega pomena. Prometna dostopnost je pomemben lokacijski dejavnik za gospodarski razvoj, saj vpliva na krajši dobavni čas blaga in podjetjem omogoča optimizirati logistiko. Z boljšo prometno infrastrukturo se bo po eni strani, kot kažejo izkušnje območij ob slovenskem avtocestnem križu, okrepila dnevna migracija in odseljevanje v regionalna središča, po drugi strani pa se bo posledično izboljšala privlačnost delovnih mest in sočasno povečala tudi privlačnost kraja za odpiranje novih delovnih mest. Povečala se bo varnost prometa, skrajšali se bodo potovalni časi vseh udeležencev prometa. Boljša cestna in železniška povezava bosta imeli pozitiven vpliv tudi na razvoj turizma. Tudi zaradi zmanjševanja izpustov toplogrednih plinov je potrebno izboljšati razmere za večji delež dela od doma.

Občina Semič mora torej pri svojem nadaljnjem razvoju upoštevati razmere na svetovnih trgih, razmere na območju Evropske unije, Slovenije, regije Jugovzhodne Slovenije, Pokolpja in Bele krajine. Zaradi kriznih razmer v času priprave strategije (na svetovnem in državnem nivoju) in posledične negotovosti pri prihodnjem financiranju občinskih projektov s strani države in EU, predlogi projektov, ki so navedeni v *Strategiji razvoja občine Semič do leta 2030 s podrobnejšim načrtom razvoja turizma*, niso finančno ovrednoteni niti niso podane podrobnejše opredelitve glede časovnega načrta izvajanja projektov.

Znotraj vseh okvirov, napovedi, stanj, dejstev moramo poiskati svojo pot za nadaljnje delovanje v korist vseh občanov. Veliko aktivnosti bo nujno potrebno usmeriti v bistveno tesnejše sodelovanje, povezovanje belokranjskih občin in skupno izvajanje projektov, pa tudi v pripravo projektov v okviru *Območnega razvojnega partnerstva Pokolpje*, čeprav je država konec leta 2020 zaključila financiranje projektov za ta program. Povezovanje je nujno tudi pri projektih regionalnega pomena v okviru regije Jugovzhodna Slovenija, nadaljevati pa je potrebno tudi sodelovanje z obmejnimi občinami v Republiki Hrvaški v okviru čezmejnih projektov.

Tudi pri pripravi *Strategije razvoja občine Semič do leta 2030 s podrobnejšim načrtom razvoja turizma* so, tako kot pri pripravi *Strategije razvoja občine Semič do leta 2020*, med izvajanjem delavnic s povabljenimi občani o usmeritvah delovanja občine za naslednjih deset let, prisotni ugotavljali, da je kar nekaj predlogov za projekte, katerih izvedba ni omejena zgolj na občino Semič, ampak so pomembni za občino Semič in za celotno Belo krajino. Še vedno je aktualna vrsta predlogov, ki so navedeni v nadaljevanju:

Strategija razvoja občine Semič do leta 2030 s podrobnejšim načrtom razvoja turizma

- izgradnja infrastrukture medobčinskega pomena (elektroenergetska povezava Črnomelj - Kočevje za večjo zanesljivost energetske oskrbe, cestna povezava Bele krajine z regijskim središčem Novo mesto v okviru 3. razvojne osi, modernizacija železniške proge Ljubljana – Novo mesto – Metlika), vendar se nobeden od teh projektov zaradi premajhne aktivnosti s strani države ni izvedel in ostajajo kot predlogi za izvedbo za prihodnje obdobje;
- obnova stavbe Srednje šole Črnomelj in ohranitev srednje šole v Črnomlju;
- spodbujanje in omogočanje opravljanja strokovne prakse in zaposlovanje mladih;
- z izgradnjo poslovno storitvenih con na območju belokranjskih občin se izboljšujejo materialni pogoji za podjetja v Beli krajini, vendar so zaradi slabih cestnih povezav s preostalo Slovenijo belokranjski podjetniki še vedno v bistveno slabšem položaju v primerjavi s podjetji v razvitih področjih Slovenije;
- vzpostavljen je bil inkubator za nova, inovativna podjetja, ki se trudi k sodelovanju povabiti čim več potencialnih podjetnikov, da razvijajo svojo poslovno idejo preden grejo z njo na trg;
- nadaljevanje regijsko usklajenega ravnanja z odpadki;
- regijsko zasnovana strategija reševanja problematike staranja prebivalstva;
- regijsko zasnovana strategija rabe obnovljivih virov energije (zlasti sončne energije, biomase in geotermalne energije) in potrebnega bistvenega zmanjševanja izpustov toplogrednih plinov;
- regijsko zasnovana strategija in ukrepi prilaganja na podnebne spremembe za vse dejavnosti in gospodinjstva;
- zaščita in ohranjanje biotske raznovrstnosti na območju porečja reke Kolpe in zagotavljanje ugodnih življenjskih pogojev za črnega močerila;
- samooskrba belokranjskih občin s hrano se je v času epidemije povečala, vendar še vedno nimamo sistematičnih rešitev za gojenje zelenjave in namakanje kmetijskih površin;
- nadaljevanje povezovanja in skupne promocije na področju turizma;
- razvijanje vsaj ene oblike stacionarnega turizma, ob tem pa razvoj drugih oblik turizma.

Sočasno s pripravo *Strategije razvoja občine Semič do leta 2030 s podrobnejšim načrtom razvoja turizma* je potekala tudi priprava *Regionalnega razvojnega programa regije Jugovzhodna Slovenija za obdobje 2021-2027 (RRP JV SLO 2021-2027)*. Občinske uprave belokranjskih občin so izdelovalcu RRP-ja, Razvojnemu centru Novo mesto, poslale svoje predloge, vendar do sprejetja *Strategije razvoja občine Semič do leta 2030 s podrobnejšim načrtom razvoja turizma* dokument z regionalnimi projekti *RRP JV SLO 2021-2027* še ni bil sprejet.

4. VIZIJA RAZVOJA OBČINE SEMIČ

»Občina Semič omogoča dobre infrastrukturne pogoje za kakovostno življenje občanov in razvoj gospodarstva, obiskovalcem pa ponuja okolju prijazna turistična doživetja.«

Občina Semič naj postane okolje, kjer bodo mladi iz naše občine in mladi iz drugih delov Slovenije imeli dobre življenjske pogoje in bodo radi prišli živeti v občino Semič. Življenje na podeželju ima svoje prednosti, predvsem v mirnem, naravnem in varnejšem okolju in dobrih medsebojnih odnosih, kar ljudem v velikih mestih pogosto ni dano doživeti. V prihodnjih letih želimo doseči povečanje števila prebivalcev v občini Semiči, predvsem si želimo, da se mladi izobraženi vračajo iz šolanja nazaj v občino. Da bi se to lahko uresničilo, moramo mladim omogočiti boljše pogoje za delo in družinsko življenje, zato potrebujemo kakovostna delovna mesta, stanovanja za mlade družine, prosta mesta za otroke v vrtcu in kakovostno osnovno šolo.

V projektih, ki so del *Strategije razvoja občine Semič do leta 2030 s podrobnejšim načrtom razvoja turizma*, so upoštevani ključni cilji vizije razvoja občine Semič, ki smo jih oblikovali že pri pripravi strategije do leta 2020 in so še vedno zelo aktualni:

- prioritarno varovati vodne vire;
- izboljšati občinske gospodarske in zaposlitvene možnosti;
- povečati samooskrbo občanov z ekološko pridelavo hrane in zeleno domačo energijo;
- omogočiti čim skladnejši razvoj na celotnem ozemlju občine in ohranjati kulturno pokrajino;
- kakovostno graditi infrastrukturo;
- zagotoviti občanom in turistom bivalne kapacitete (stanovanja in parcele za gradnjo hiš, obnova starih objektov) in povečati vlogo sonaravne gradnje/obnove v javnem in zasebnem sektorju;
- pritegniti podjetnike in turiste tudi z višjo kakovostjo bivalnega okolja ter infrastrukture,
- zmanjšati negativne vplive na okolje, ohranjati naravno in kulturno dediščino, povečati skrb za javne dobrine;
- ohranjati in oplemenititi zelo bogat socialni kapital in družbeno življenje v občini (razvejane mreže aktivnega sodelovanja občank in občanov v naseljih, vaških skupnostih...), vključno z mavrico kulturnih (od tradicionalne do alternativne kulture) in športno-rekreativnih dejavnosti (skrb za telo in duha pri otrocih, najstnikih in odraslih);
- izobraževati mlade in starejše generacije za trajnostne (gospodarske, socialne, okoljske in etične) izzive prihodnjega razvoja;
- dati podporo kakovostnemu življenju posameznika in družine ter vseh občank in občanov občine;
- zagotoviti varno in aktivno starost vsem prebivalkam in prebivalcem;
- pritegniti mlade k aktivnemu sodelovanju pri razvoju občine.

Glede na razmere v državi in po svetu je v prihodnjem desetletnem obdobju nujno izvajati ukrepe za samooskrbo na vseh področjih življenja (ohranitev čistih vodnih virov, pridelava kakovostne hrane, ogrevanje z obnovljivimi viri energije, pridobivanje elektrike z uporabo sončnih celic, racionalna raba prevoznih sredstev, uporaba koles,...). Nujno moramo ukrepati v smeri zmanjševanja porabe energije.

Kakovost naj ima prednost pred količino na vseh področjih delovanja v občini Semič. Občanom se zagotovi obveščanje, informiranje in izobraževanje o aktivnostih občine.

II. TEMELJNI RAZVOJNI STEBRI STRATEGIJE RAZVOJA OBČINE SEMIČ DO LETA 2030

Strategija razvoja občine Semič do leta 2030 s podrobnejšim načrtom razvoja turizma sloni na treh temeljnih razvojnih stebrih:

1. steber: GOSPODARSTVO

Prednostno področje: Podjetništvo

Strateški cilj 1: Zagotavljati pogoje za nadaljnjo uspešnost podjetnikov ter izboljšati gospodarske in zaposlitvene možnosti (tudi z dvigom kompetenc zaposlenih)

Prednostno področje: Kmetijstvo in gozdarstvo

Strateški cilj 2: Spodbujati samooskrbo občanov z ekološko pridelavo hrane in zeleno domačo energijo

Strateški cilj 3: Omogočiti čim skladnejši razvoj na celotnem ozemlju občine in ohranjati kulturno krajino

Prednostno področje: Turizem

Strateški cilj 4: Povečati prepoznavnost destinacije za turiste in enodnevne obiskovalce ter ponuditi najprivlačnejše izkušnje v Beli krajini

2. steber: OKOLJE IN PROSTOR

Prednostno področje: Varovanje okolja

Strateški cilj 5: Spodbujati učinkovito rabo in uporabo obnovljivih virov energije

Strateški cilj 6: Zagotavljati čisto in zdravo okolje

Strateški cilj 7: Spodbujati sonaravne gradnje/obnove v javnem in zasebnem sektorju

Prednostno področje: Prostorsko načrtovanje

Strateški cilj 8: Zagotavljati nadaljnji uravnotežen racionalni trajnostni razvoj prostora (npr. stanovanjska naselja, poslovne in proizvodne cone, kmetijska območja, itd.)

Prednostno področje: Infrastruktura

Strateški cilj 9: Omogočiti kakovostno premoščanje razdalj in pri tem zmanjšati onesnaženost okolja (trajnostna mobilnost)

Strateški cilj 10: Zagotoviti življenjski prostor, ki bo prijeten, zdrav in varen ter podprt z ustrežno digitalno infrastrukturo

3. steber: ČLOVEŠKI VIRI IN DRUŽBENA BLAGINJA

Prednostno področje: Vzgoja in izobraževanje

Strateški cilj 11: Omogočiti ustrezne prostorske pogoje za vzgojo in izobraževanje ter podpreti učni proces tako, da pomembno vpliva na dvig kompetenc posameznikov

Prednostno področje: Zdravstvo in socialno varstvo

Strateški cilj 12: Zagotoviti pogoje za zdravo in kreativno življenje v vseh življenjskih obdobjih

Prednostno področje: Kultura

Strateški cilj 13: *Obnoviti in oživiti bogato kulturno dediščino ter omogočiti kulturno udejstvovanje vsem občanom in s tem krepiti prepoznavnost občine kot kulturnega središča Bele krajine*

Prednostno področje: Šport

Strateški cilj 14: *Omogočiti pogoje, da šport postane del aktivnega in zdravega načina življenja*

Osnova za uspešen nadaljnji razvoj občine je pravna in funkcionalna urejenost premoženja Občine Semič, s poudarkom na urejanju zemljišč, po katerih potekajo občinske ceste in poti.

K doseganju zastavljenih strateških ciljev lahko pomembno pripomore **digitalizacija** in z njo povezane nove tehnologije v javnih storitvah, kot npr.:

- digitalizacija spremljanja okoljskih kazalnikov s pomočjo senzorike in naprav za odčitavanje različnih podatkov (kakovost vode, vodne izgube, kontrola porabe vode na hidrantih, poraba energentov, stanje cest: dež, sneg, temperatura, ipd);
- digitalizacija upravljanja z odpadki, vključno s senzoriko na ekoloških otokih za spremljanje napoljenosti kontejnerjev z odpadki;
- nadgradnja infrastrukture za e-kolesa ter uvajanje novih mobilnostnih modelov in digitalne podpore za spremljanje lokacije e-koles;
- razvoj informacijskega sistema in digitalnih orodij v podporo upravljanju in trženju turistične destinacije (npr. uporaba QR kod za spremljanje 3D predstavitev turističnih točk, ...);
- dostop do digitalnih tehnologij preko interneta v celotni občini;
- e-storitve za zdravstvene namene, izobraževanje, obveščanje in svetovanje.

V nadaljevanju je podrobneje opredeljenih 17 sklopov projektov.

1. GOSPODARSTVO

H gospodarstvu sodijo področja podjetništvo, kmetijstvo in gozdarstvo ter turizem. Glede na prihodke, ki jih ustvari vsako od teh področij, je nujno izboljševati pogoje za podjetništvo. S turizmom in kmetijstvom se ukvarja nekaj družin in posameznikov, zaenkrat prihodki iz teh dveh panog ne vplivajo bistveno na blagostanje občanov. Glede na epidemiološke razmere in ukrepe v letih 2020 in 2021 pa se je zelo povečalo povpraševanje po turističnih storitvah v občini Semič. Zaradi negotovih razmer v svetu in doma se je povečala tudi ozaveščenost o pomenu samooskrbe s hrano, zato imata turizem in kmetijstvo še veliko možnosti za razvoj in dodaten zaslužek družinam in posameznikom.

1.1. PODJETNIŠTVO

Izziv za Občino Semič na področju podjetništva je, kako razen ključnega spodbujanja domačega podjetništva privabiti več podjetnikov oziroma podjetij v občino. Podjetjem je potrebno ponuditi ustrezne pogoje za poslovanje. Eden od osnovnih pogojev je zagotoviti cenovno ugodna zemljišča v obstoječi Proizvodno servisni coni Vrtača, glede na izražene potrebe lokalnih podjetnikov pa razmislek o gradnji Proizvodno servisne cone na območju Črmošnjske doline. Občina odkupuje zemljišča in jih komunalno ureja, da bodo na voljo za podjetja, izziv za podjetja pa je, kako povečati dodano vrednost (t.j. novo ustvarjeno vrednost v enem letu).

Glede na traso 3. razvojne osi in načrtovane gradnje cestnega predora pod Gorjanci pa je potreben tudi razmislek o smotrnosti postavitve Proizvodno servisne cone ob izhodu cestnega predora pri Malinah.

IME SKLOPA	1.1.1. NADALJEVANJE UREDITVE IN ŠIRITVE PROIZVODNO SERVISNE CONE VRTAČA TER PODPORA RAZVOJU PODJETNIŠTVA
PREDVIDENI VODJA IN POTENCIALNI PARTNERJI	Občina Semič
CILJI	<ul style="list-style-type: none"> • nadaljevati razširitev območja Proizvodno servisne cone Vrtača (v nadaljevanju: PSC Vrtača) in komunalno urejanje parcel • nadaljevati ureditev pločnikov in zelenih površin • prodajati komunalno urejene parcele potencialnim podjetnikom z objavljanim dražb zemljišč na spletni strani občine • spodbujati postavitev sončnih elektrarn na primernih delih streh podjetniških zgradb • nadaljevati s spodbudami za razvoj malega gospodarstva
OPIS	<p>V PSC Vrtača, ki je v občinskem podrobnem prostorskem načrtu Občine Semič načrtovana v velikosti skoraj 20 ha, je do leta 2021 komunalno urejenih 10 ha zemljišč, na katerih posluje 14 podjetij, ki zaposlujejo 364 zaposlenih (stanje na dan 14. 5. 2021). Območje podjetja Iskra, d.o.o. ni del PSC Vrtača (v podjetjih ISKRA, d.o.o., PE Kondenzatorji in ISKRA IP d.o.o. je zaposlenih okrog 450 ljudi, poslujejo na 22.000 m² pokritih površin, povečujejo proizvodnjo, dodajajo programe in dodatno zaposlujejo, v najem oddajajo opremljene pisarne).</p> <p>Komunalna infrastruktura v PSC Vrtača vključuje možnost priključka na optično, kabelsko, telefonsko, vodovodno, kanalizacijsko in elektroenergetsko omrežje ter omrežje tehnološke vode. Na nekaterih zemljiščih podjetja še gradijo poslovne prostore. Vsa komunalno urejena zemljišča v lasti Občine Semič so prodana podjetnikom, zato je potrebno odkupiti in komunalno urediti dodatna zemljišča v okviru PSC Vrtača. Hkrati je potrebno nadaljevati z objavljanim informacij o razpoložljivosti zemljišč, kar Občina Semič izvaja z objavljanim dražb zemljišč na svoji spletni strani. Pri prodaji zemljišč dati prednost tistim podjetjem, katerih dejavnost je okoljsko sprejemljivejša, in tistim, ki bodo zaposlovala izobraženo delovno silo.</p> <p>Poleg urejanja zemljišč v PSC Vrtača, občina izvaja oziroma sofinancira tudi spodaj navedene ukrepe za zagotavljanje ugodnih pogojev za razvoj gospodarstva:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 80 % oprostitev plačila komunalnega prispevka za gradnjo industrijskih objektov in skladišč; • nakup zemljišč za gradnjo industrijskih objektov z državno pomočjo v višini 25 % pod tržno vrednostjo; • subvencioniranje obrestne mere za dolgoročne namenske kredite; • sofinanciranje stroškov svetovalnih storitev pri pripravi vlog na javne razpise;

	<ul style="list-style-type: none"> • zagotavljanje sredstev za najem ugodnih kreditov preko garancijske sheme in sredstev štipendij preko štipendijske sheme; • zagotavljanje sredstev za nagrade inovatorjem; • sofinanciranje delovanja Podjetniškega inkubatorja Bela krajina in Razvojno-projektne pisarne v Razvojno informacijskem centru Bela krajina; • sofinanciranje lokalnih in regionalnih projektov, sofinanciranih iz državnega proračuna in skladov EU, ki imajo posreden vpliv na razvoj gospodarstva. <p>Zaenkrat je oskrba podjetij z električno energijo v PSC Vrtača zadostna, za prihodnja leta, ko je načrtovana širitev cone in delovanje dodatnega števila podjetij, pa je potrebno načrtovati tudi zadostno oskrbo podjetij z električno energijo. Pomembna je oskrba brez prekinitev, zato bo Občina Semič sodelovala pri aktivnostih za načrtovanje in izgradnjo 2 x 110 kV daljnovoda RTP Kočevje – RTP Črnomelj. Hkrati je potrebno s podjetji voditi dialog o možnostih izrabe sončne energije z uporabo sončnih celic na strehah proizvodnih objektov.</p> <p>V skladu z občinskim prostorskim načrtom je podjetniška dejavnost na manjših površinah dovoljena tudi v vaseh in v Semiču.</p> <p>Izobraževanje, informiranje in povezovanje podjetnikov ter spodbujanje mladih za podjetništvo izvajajo inštitucije za spodbujanje podjetništva: Razvojni center Novo mesto, RIC Bela krajina (Podjetniški inkubator Bela krajina, oddelek za podporo podjetništvu), Območna obrtno-podjetniška zbornica Črnomelj, Gospodarska zbornica Dolenjske in Bele krajine, Javna agencija RS za spodbujanje podjetništva, internacionalizacije, tujih investicij in tehnologije (SPIRIT Slovenija), Slovenski podjetniški sklad. Vloga občine na tem področju je, da po potrebi sodeluje z zgoraj navedenimi institucijami in informira občane o možnostih sodelovanja v sklopu podpornega podjetniškega okolja. Podjetnike je potrebno osveščati tudi o pomembnosti štipendiranja domačih dijakov in študentov, o pomembnosti omogočanja opravljanja strokovne prakse domačim dijakom in študentom ter o možnostih zaposlovanja. Poudarek je potrebno dati zaposlovanju na kakovostnih delovnih mestih in zviševanju plač zaposlenih, da se približamo regijskemu in državnemu povprečju.</p> <p>Ustvariti je potrebno pogoje za podjetništvo in spodbujati inovativnost, ne le pri obstoječih podjetjih ampak že pri osnovnošolcih.</p>
KAZALNIKI	število ha novih komunalno urejenih zemljišč, število podjetij in delovnih mest v PSC Vrtača, višina sredstev porabljenih za ukrepe spodbujanja podjetništva

IME SKLOPA	1.1.2. LES – SUROVINA IN VIR ENERGIJE
PREDVIDENI VODJA IN POTENCIALNI PARTNERJI	Občina Semič, podjetja, ki se ukvarjajo z lesom, podjetje za daljinsko ogrevanje Semiča
CILJI	<ul style="list-style-type: none"> • nadaljevati pripravo lesne biomase za lokalne potrebe ogrevanja za povečevanje energetske varnosti občine • zagotoviti območje za transport in manipulacijo lesa na območju Črmošnjiške doline
OPIS	<p>Zaraščanje kmetijskih zemljišč zaradi opuščanja kmetovanja v občini Semič se nadaljuje. Kljub predlogom o povezovanju podjetij, ki se ukvarjajo s spravilom lesa, da bi iz lesa izdelovali tudi polizdelke in/ali izdelke, se v času od sprejetja prejšnje strategije stanje ni izboljšalo. Še vedno na našem območju nastajajo in poslujejo večinoma podjetja za sečnjo in spravilo lesa ter žage, ki nato večino lesa izvozijo v sosednje države, v Slovenijo pa se uvaža izdelke iz lesa.</p> <p>Na območju Črmošnjiške doline se zagotovi območje za transport in manipulacijo lesa.</p> <p>Ob nadaljevanju izvajanja projekta daljinskega ogrevanja Semiča z lesno biomaso je pomembno nadaljevati z dobavo biomase od domačih dobaviteljev. Prav tako pa nadaljevati s promocijo priključitve večjih in manjših porabnikov toplote na ogrevanje z biomaso. Tako se povečuje energetska varnost in neodvisnost od razmer na svetovnih trgih energentov in odpira možnost za dodaten zaslužek lastnikom gozdov v lokalnem okolju. V prihodnje je potrebno proučiti možnosti za uporabo sproizvodnje toplote in električne energije (t.i. kogeneracija) v okviru daljinskega ogrevanja Semiča z biomaso.</p> <p>Preučiti je treba možnosti za manjše, vaške sisteme daljinskega ogrevanja v bolj poselitveno strnjениh in večjih vaseh občine.</p>
KAZALNIKI	količina m ³ lesne biomase lokalnega izvora za potrebe daljinskega ogrevanja Semiča in drugih naselij, površina območja za transport in manipulacijo lesa

1.2. KMETIJSTVO IN GOZDARSTVO

IME SKLOPA	1.2.1. EKOLOŠKO in BIODINAMIČNO KMETIJSTVO ZA VEČJO SAMOOSKRBO
PREDVIDENI VODJA IN POTENCIALNI PARTNERJI	Občina Semič, Kmetijsko gozdarski zavod Novo mesto, društva, ki delujejo na področju kmetijstva, občani, Osnovna šola Belokranjskega odreda Semič, kmetijska gospodarstva, gostilne, podjetja in druge zainteresirane inštitucije
CILJI	<ul style="list-style-type: none">• spodbujati vrtnarstvo in pridelavo zelenjave v rastlinjakih ter izkoriščanje meteorne vode za namakanje tudi s pomočjo sofinanciranja investicij preko razpisa za kmetijstvo• nadaljevati spodbujanje pridelave ekološko pridelane hrane za potrebe šole, vrtca, gostiln, podjetij, morebitnih drugih zainteresiranih inštitucij in samooskrbo posameznih občanov• nadaljevati spodbujanje vključevanja vsebin o ekološki pridelavi hrane v vrtcu in šoli
OPIS	<p>V občini Semič še vedno prevladuje konvencionalno kmetijstvo, ki pa se bo (tudi zaradi ukrepov države in EU na področju kmetijstva) v prihodnje usmerjalo v ekološko pridelavo hrane³.</p> <p>Vsi dogodki v letih 2020 in 2021 so nas opozorili, kako ranljivi smo ljudje na področjih, ki se nam zdijo sama po sebi umevna. Mednje sodi tudi preskrba z osnovnimi živili. Po izdelani analizi Kmetijsko gozdarskega zavoda je Slovenija še daleč od samozadostnosti. Stopnja samooskrbe je v 10 letih nihala in je v deset-letnem povprečju okoli 37 %. Zaradi negotovosti na svetovnem trgu hrane je potrebno povečati samooskrbo tudi v občini Semič. Kljub nizki stopnji samooskrbe, pa še vedno prihaja do presežkov, ki so posledica slabe organiziranosti trga in izrazite sezonskosti v pridelavi.</p> <p>Kmetijska gospodarstva se za sofinanciranje stroškov lastnih investicij na področju kmetijstva lahko prijavijo na vsakoletni javni razpis Občine Semič, preko katerega se sofinancira tudi delovanje društev, ki delujejo na področju kmetijstva. Društva in Kmetijsko gozdarski zavod Novo mesto izvajajo izobraževanja na področju kmetijstva. V prihodnje bo potrebno prilagoditi vsebino razpisa v smeri, da se poveča znesek sredstev za investicije v rastlinjake za pridelavo zelenjave, investicije za uporabo vode za namakanje, investicije v prostore za dopolnilne dejavnosti na kmetijah, investicije v obrambo proti toči in drugim posledicam podnebnih sprememb ter za urejanje pašnikov, melioracije in arondacije, da bi s pašo živali omejevali zaraščanje kmetijskih zemljišč.</p> <p>Poseben izziv v preteklih letih in tudi v prihodnje predstavlja ekološko (ter kot nadgradnja ekološkemu tudi biodinamično) vinogradništvo z neobčutljivimi sortami in pridelava grozdja za prehrano brez uporabe</p>

³ V času priprave *Strategije razvoja občine Semič do leta 2030 s podrobnejšim načrtom razvoja turizma* je Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano posredovalo v javno razpravo *Osnutek akcijskega načrta za razvoj ekološkega kmetijstva do leta 2027 (ANEK)*, z osnovnim ciljem, da se mora ekološka pridelava zvišati na 25 odstotkov. Cilji so usklajeni z načrti EU. Na pomen samooskrbe opozarjajo tako državne kot tudi regionalne inštitucije, med njimi LAS DBK, preko katerega se izvaja sofinanciranje projektov na podeželju s sredstvi EU (<https://las-dbk.si/novice/cim-vecja-samooskrba-na-prehranskem-podrocju-mora-postati-cilj>).

	<p>fitofarmaceutskih sredstev.</p> <p>Lastniki zemljišč so dolžni redno odstranjevati invazivne tujerodne rastline (ambrozija, zlata rozga, veliki pajesen, japonski dresnik, enoletna suholetnica, žlezava nedotika, deljenolistna rudbekija, ...), ki uspevajo izven območja, ki bi ga lahko dosegle z naravnim širjenjem in so bile v preteklosti prinesene v naše okolje. S širjenjem povzročajo škodo domorodnim organizmom in jih izpodrivajo.</p> <p>Del kmetijstva je tudi gozdarstvo. Občina skrbi za urejenost, vzdrževanje in gradnjo gozdnih cest. Zavod za gozdove je dolžan opozarjati lastnike gozdov, da po sečnji lesa v gozdu vzpostavijo ustrezno stanje (odstranitev vej in ostankov lesa, novo pogozdovanje, ...).</p> <p>Zaradi pomena oprashaevanja cvetočih rastlin za pridelavo hrane⁴ je posebno pozornost potrebno posvetiti čebelarstvu in prenosu znanja o čebelarstvu na mlajše občane; spodbujati ekološko čebelarjenje; spodbujati lastnike kmetijskih zemljišč k zasaditvi medovitih rastlin za čebeljo pašo in zeliščnih vrtov za zdravje ter sadnih dreves in jagodičja na zelenicah; pokositi travo, ko se bodo najedle čebele; z nakupom medu pri domačih čebelarjih poskrbeti za svoje zdravje; omogočiti razvoj apiturizma.</p> <p>Z obdelovanjem kmetijskih zemljišč prav tako skrbimo za ohranjanje kulturne krajine, ki je tudi s turističnega vidika pejzažno bolj privlačna. Kmetovanje večjih kmetovalcev v občini Semič je močno povezano s turizmom, svoje pridelke in predelane prehrabene izdelke prodajajo turistom neposredno na svojih kmetijah. Za povečanje prepoznavnosti njihovih izdelkov na trgu bi bilo smiselno, da se jih čim več vključi v projekt <i>Kolektivna blagovna znamka destinacije Bela krajina</i>.</p> <p>Za izvedbo vseh omenjenih aktivnosti je nujno izobraževanje vseh starostnih skupin o ekološkem kmetovanju, pri čemer je smiselno uporabiti Učni vrt dr. Derganca, ki je v letu 2017 prešel iz konvencionalne obdelave v ekološko obdelavo, v letu 2019 pa je bil na njem urejen zeliščni vrt. Za izobraževanje se lahko uporabi tudi Učni nasad divjih sadnih vrst pri jami Malikovec, grajsko nešpljo na Vrtači, Polharski nasad na Smuku, sadovnjak na Planini in v letu 2019 zasajena medovita drevesa pri Lebici. Za prenos znanja na mlajše je potrebno vzpostaviti šolski eko-vrt in učni sadovnjak ter spodbujati vključevanje otrok k vsakdanjemu delu na kmetijah.</p>
KAZALNIKI	število kmetij, vključenih v ekološko pridelavo hrane, dolžina novo zgrajenih gozdnih cest

⁴ Čebele oprashaevajo 170 tisoč vrst cvetočih rastlin. Po ocenah kmetijskih strokovnjakov je od oprashaevanja odvisna tretjina pridelane hrane, zato si brez oprashaevanja ne moremo predstavljati niti pridelave hrane. Za oprashaevanje v kmetijstvu, še bolj pa v naravi, skrbijo tudi solitarne čebele (samotarke), čmrlji, metulji, hrošči in različne druge prostoživeče živali, za katere moramo ohranjati čisto okolje, da jim omogočimo preživetje v naravi.

1.3. TURIZEM

Predloge projektov na področju turizma je za Občino Semič pripravilo podjetje PKF tourismexperts GmbH. Na tem mestu je povzetek vsebine, podrobneje pa so analiza stanja, strategija razvoja in akcijski načrt opredeljeni v dokumentu *Načrt razvoja turizma v občini Semič do leta 2030*, ki je Priloga 1.

Pri razvoju turizma v Semiču, je potrebno upoštevati svetovne trende. Izpostavljenih je šest najpomembnejših trendov, ki vplivajo na razvoj turizma v občini Semič:

1. kritičen odnos do razmerja med kakovostjo/ceno zaradi potovalnih izkušenj,
2. pomembnost avtentičnosti destinacije,
3. vse večja priljubljenost aktivnih počitnic,
4. naraščajoče povpraševanje po sprostivni in pobegu iz vsakdanjega življenja,
5. vse večje zanimanje popotnikov za obisk novih destinacij,
6. lokalna kulinarčna ponudba in lokalni izdelki kot pomemben dejavnik odločanja.

Digitalizacija je globalni izziv za vse panoge – turizem in turistične destinacije niso nobena izjema. Trenutna stopnja digitalizacije vsebuje moderno in atraktivno spletno stran, interaktivni zemljevid, digitalizirane kolesarske/pohodniške ture na spletni strani, Instagram račun, Facebook račun, Youtube račun, javno točko za fotografiranje in brezplačen wifi v centru Semiča.

V Občini Semič lahko opredelimo štiri izredne elemente za turizem, ki lahko služijo kot edinstvena prodajna ponudba (USP): *Smučarski center Gače*, ki je edino slovensko smučarsko središče južno od Ljubljane; *okoliški vrhovi nad 1.000 m* (vseh osem vrhov Bele krajine z nadmorsko višino najmanj 1.000 m leži v občini Semič); *reka Krupa*, ki ima izjemno lepo pokrajino tako v okolici izvira kot tudi vzdolž reke; in *podeželski turizem* v povezavi z ohranjanjem tradicij, posebej v povezavi z obnovo in spremembo namembnosti zgodovinskih oz. tradicionalnih objektov v nastanitvene objekte oziroma v objekte z drugo turistično ponudbo.

Ambiciozna, a realistična vizija bi morala biti gonilna sila vseh turističnih deležnikov v občini Semič:

»Občina Semič je atraktivna destinacija za turiste in enodnevne obiskovalce ter ponuja najprivlačnejše turistične izkušnje v Beli krajini.«

Ključni razvojni cilji pri tem so:

- motivirati lokalne prebivalce, da se ukvarjajo s turizmom;
- v občini Semič ustvariti tri privlačne turistične cone, ki ustvarjajo denar;
- poleg Smučarskega centra Gače ustvariti še eno dodatno prvorazredno turistično atrakcijo;
- povečati število ležišč in nočitev
- vsako leto v občini Semič organizirati dobro prepoznaven dogodek;
- v sklopu destinacije Bela krajina do 2025 vzpostaviti sistem za spremljanje porabe gostov.

Trije glavni stebri pozicioniranja občine Semič so gorske dejavnosti, semiška doživetja in gostoljubje. Za podporo trajnostnega razvoja turizma v občini je opredeljenih 10 ključnih razvojnih smernic:

1. Razvoj parcialnih in integralnih turističnih produktov ki povečujejo prihodke od turizma na območju občine Semič in temeljijo na principu trajnosti.
2. Na območju občine ustvariti tri privlačne turistične cone.
3. Razviti vsaj pet novih izjemnih semiških doživetij.

Strategija razvoja občine Semič do leta 2030 s podrobnejšim načrtom razvoja turizma

4. Razviti projekte, ki bodo povečali ozaveščenost o občini Semič kot kraju izjemnega gostoljubja.
5. Spodbujati in podpirati razvoj novih nastanitvenih obratov po principu trajnosti, zlasti zidanic in glamping nastanitev.
6. Osredotočiti se na razvoj enega letnega dogodka, značilnega za občino, ki bo v Sloveniji postal znana blagovna znamka.
7. Pripraviti, skupaj z regionalno destinacijsko menedžment organizacijo (DMO, trenutno RIC Bela krajina), vloge za financiranje pomembnih turističnih projektov in jim po potrebi zagotoviti tudi sofinanciranje iz različnih virov.
8. Zagotoviti podporo odgovornemu DMO-ju v najboljši možni meri.
9. Vzpostaviti komunikacijske platforme in spodbuditi sodelovanje med turističnimi deležniki.
10. Zagotoviti ustrezno vzdrževanje celotnega videza občine, zlasti turističnih con.

Za doseg ciljev in uspešno izvajanje strategije je opredeljenih osem projektov: Turistična cona "Gače", Turistična cona "reka Krupa", Turistična cona "Trško jedro Semiča" "Semič 8.000", "Kočevarji", "Partizanske bolnišnice in pokopališča" – voden ogled, Zidanice, Značilni dogodek "Semiška ohcet".

Za razvoj turizma je pomembna splošna urejenost in privlačnost občine Semič, sodelovanje ponudnikov turističnih storitev ter usklajena označitev naravne in kulturne dediščine. Če se bodo v naši občini dobro počutili naši občani, se bodo tudi turisti. Potrditev, da je urejenost Semiča opažena na državnem nivoju, je bila izkazana s priznanjem, ki ga je občina Semič prejela v letu 2021 na vseslovenskem tekmovanju v urejenosti in gostoljubnosti mest, vasi, krajev, glampingov, hostlov, tematskih poti ter mestnih, trških in vaških jeder. Občina Semič je osvojila 1. mesto v kategoriji trška jedra.⁵

Na področju turizma je nujno potrebno tudi povezovanje ponudnikov vsaj v okviru Bele krajine, pa tudi širše.

⁵ Tekmovanje Moja dežela – lepa in gostoljubna Turistična zveza Slovenije organizira že 30 let, častni pokrovitelj tekmovanja v letu 2021 pa je bil predsednik države Borut Pahor.

2. OKOLJE IN PROSTOR

2.1. VAROVANJE OKOLJA

IME SKLOPA	2.1.1. NADGRADNJA UPORABE OBNOVLJIVIH VIROV ENERGIJE
PREDVIDENI VODJA IN POTENCIALNI PARTNERJI	Občina Semič, javni zavodi v občini Semič, občani
CILJI	<ul style="list-style-type: none"> • povečati delež pridobljene energije iz lokalnih obnovljivih virov • povečati energetska samooskrbo občine Semič • zmanjševati porabo energije v javnih stavbah, podjetjih in gospodinjstvih • izboljšati energetska učinkovitost javnih in zasebnih stavb
OPIS	<p>Že leta potekajo aktivnosti za izvajanje učinkovite rabe energije in uporabo obnovljivih virov energije na vseh ravneh (svetovni, evropski, nacionalni in občinski). Spodbuja se sonaravna izraba vseh okoljsko sprejemljivih obnovljivih virov energije (vodna energija, lesna biomasa, sončna, ...).</p> <p>V preteklih desetih letih je bil v Semiču zgrajen sistem daljinskega ogrevanja na lesno biomaso, preko katerega so ogrevane vse stavbe v občinski lasti in 22 zasebnih objektov. Zasebnim lastnikom se, upoštevaje razmere na trgu cen energentov, splača prehod iz ogrevanja na kurilno olje na ogrevanje na lesno biomaso. Pri odločitvi za zamenjavo načina ogrevanja iz ostalih energentov (plin, drva) na lesno biomaso, pa je le-ta odvisna od cene energenta in stroškov zamenjave peči. Energetska raba lesne biomase mora upoštevati prednostno rabo najbolj kakovostnega lesa kot obnovljive surovine. Občina uporabnikom daljinskega ogrevanja lahko subvencionira strošek fiksnega dela daljinskega ogrevanja. Potrebno je stremeti k temu, da se z biomaso ogrevajo tudi podjetja v PSC Vrtača.</p> <p>Občina je v preteklih letih z zamenjavo varčnejših cestnih svetilk zmanjšala porabo električne energije za javno razsvetljavo. Poskušala je porabo zmanjšati tudi z ugašanjem javne razsvetljave po vaseh v nočnem času, vendar je zaradi poslabšanja varnostnih razmer v neosvetljenih vaseh v nočnem času javna razsvetljava ponovno vklopljena celo noč.</p> <p>Tako kot v preteklih letih tudi v prihodnje še vedno za vse velja spodbuda za povečano uporabo obnovljivih virov energije na območju naše občine. Za ogrevanje se lahko uporabi lesno biomaso in sončno energijo (uporabo sončne energije za ogrevanje stavb je potrebno upoštevati že pri načrtovanju postavitve objektov na parcele, da se izkoristi osončenost objektov). Za pridobivanje električne energije se lahko uporabi sončno energijo. Preučiti je potrebno možnost postavitve sončnih celic na strehe javnih objektov in na slabša kmetijska zemljišča. Električno energijo bi lahko pridobivali tudi s soproizvodnjo toplote in električne energije, s t.i. kogeneracijo, kar velja predvsem za obstoječo kotlovnico na biomaso. Vodno energijo bi bilo, ob upoštevanju vseh naravovarstvenih meril, smiselno uporabiti tudi za mline in žage ter preučiti možnost izrabe geotermalne energije (od Dolenjskih Toplic ob vznožju Kočevskega Roga preko ozemlja občine poteka tektonska prelomnica).</p>

	Izvajati je potrebno izobraževanja in osveščati o varčevanju z energijo in zmanjševanju porabe energije v javnih zavodih, na delovnem mestu in v lastnem gospodinjstvu, pri čemer se uporabi tudi različne komunikacijske kanale (Belokranjec, spletna stran, družbena omrežja, ...).
KAZALNIKI	število priključenih objektov na daljinsko ogrevanje z lesno biomaso, dolžina novo zgrajenega omrežja daljinskega ogrevanja z biomaso, prejeta sredstva iz razpisov za uporabo obnovljivih virov energije, poraba energije v javnih stavbah, poraba električne energije za javno razsvetljavo (v kWh)

IME SKLOPA	2.1.2. RABA IN VAROVANJE VODNIH VIROV TER SKRB ZA ČISTO OKOLJE
PREDVIDENI VODJA IN POTENCIALNI PARTNERJI	Občina Semič, JP Komunala Črnomelj, občani
CILJI	<ul style="list-style-type: none"> • omogočiti zanesljivo, varno in kakovostno oskrbo vseh občanov s pitno vodo • zagotoviti varovalne ukrepe na vodovarstvenih območjih • varovati lokalno pomembne vodne vire (kali, ribniki, izviri) v dogovoru z lastniki zemljišč • nadaljevati z odvajanjem in čiščenjem komunalne odpadne vode • nadaljevati z zmanjševanjem nastanka in z ločenim zbiranjem komunalnih odpadkov • nadaljevati evidentiranje in odstranjevanje divjih odlagališč odpadkov • sanirati posledice preteklega industrijskega onesnaževanja • nadaljevati z osveščanjem občanov
OPIS	<p>Pitna voda</p> <p>V preteklih letih so bila s strani države vzpostavljena vodovarstvena območja na vodnih virih na območju Blatnika, Bajerja in Srednje vasi. Za zmanjšanje nevarnosti onesnaževanja vodnih virov bi bilo smiselno pridobiti v občinsko last zemljišča na območju ožjih vodovarstvenih pasov.</p> <p>V prihodnje je potrebno izvesti sanacijo prvotnih dveh vrtin pitne vode na Blatniku. Na obstoječih vodovarstvenih območjih v občini Semič je nujno potrebno redno preverjati zagotavljanje varovalnih ukrepov, da se zmanjša možnost dejanskega in potencialnega ogrožanja vodnih virov. Poleg obstoječih vodnih virov ima občina možnost pridobiti vodo iz nadomestnih vodnih virov (Srednja vas in Dobljče).</p> <p>Na področju oskrbe s pitno vodo ima na javno vodovodno omrežje možnost priključitve 99 % občanov. Izvedene so bile obnove cevovodov in zamenjave salonitnih cevovodov. V prihodnje bo potrebno nadaljevati z izgradnjo sekundarnih vodov po Semiški gori in zamenjavo preostalih salonitnih cevovodov. Občina bo tudi v prihodnjih letih financirala vzdrževanje in obnovo vodovodnega omrežja ter gradnjo novih cevovodov.</p>

Komunalna odpadna voda

Zaradi pretežno kraškega ozemlja občine je ključnega pomena zmanjševanje možnosti onesnaževanja vodnih virov. Odvajanje in čiščenje komunalne odpadne vode v občini Semič je v preteklih letih urejal občinski odlok, ki je določal, katera naselja bodo opremljena z javno kanalizacijo in komunalno čistilno napravo in v katerih naseljih se bo uvajala uporaba malih čistilnih naprav različnih čistilnih tehnologij (s poudarkom na rastlinskih čistilnih napravah). Od septembra 2020 so zahteve v zvezi z odvajanjem in čiščenjem komunalne odpadne vode ter roki za doseganje teh zahtev določeni v državnem *Operativnem programu odvajanja in čiščenja komunalne odpadne vode*.

V preteklih letih je bila izvedena razširitev in rekonstrukcija čistilne naprave v Semiču ter zgrajeni primarni kanalizacijski vodi na območju naselja Semič. Kanalizacijski sistemi s čistilno napravo so zgrajeni tudi v Črmošnjicah, na Krvavčjem Vrhu in Sovinku. V prihodnjih letih bo občina nadaljevala z gradnjo sekundarnih odcepov kanalizacijskega omrežja z namenom povečevanja števila priključkov gospodinjstev na čistilno napravo v Semiču. Prav tako bo nadaljevala z izgradnjo kanalizacijskega omrežja s čistilnimi napravami na vodovarstvenih območjih.

Občani se za sofinanciranje stroškov lastnih investicij v čiščenje komunalne odpadne vode lahko prijavijo na dva vsakoletna javna razpisa Občine Semič:

- za izvedbo individualnih kanalizacijskih priključkov na javno kanalizacijo ali
- za nakup in vgradnjo malih komunalnih čistilnih naprav.

Občina izvaja subvencioniranje omrežnine komunalnih storitev za gospodinjstva.

Tudi v prihodnjih letih bo potrebno redno preverjati vsebnost snovi v izcedku iz čistilnih naprav v Semiču in ostalih naseljih (Črmošnjice, Krvavčji Vrh, Sovinek), preverjati (ne)prepustnost ter redno praznjenje greznic in izvajati nadzor nad delovanjem malih čistilnih naprav. Tudi podjetja naj skrbijo za ustreznost odpadne vode. Za zmanjšanje onesnaževanja na izvoru je nujno ukrepati tudi pri uporabi snovi, ki se jih zliva v odtoke (spodbujati uporabo okolju prijaznih čistil).

Odpadki

Temeljne naloge na področju odpadkov so njihovo zmanjševanje, visok delež ločeno zbranih odpadkov, snovna reciklaža in varno ravnanje z mešanimi komunalnimi odpadki. V preteklih letih je bil vzpostavljen sistem ločenega zbiranja komunalnih, kosovnih in določenih vrst nevarnih odpadkov. Vzpostavljeno je bilo urejeno odlaganje komunalnih odpadkov na centrih za ravnanje z odpadki, katerih izgradnjo in delovanje sofinancira tudi Občina Semič. V občini Semič je bilo vzpostavljenih 38 ekoloških otokov in na njih zabojniki za posamezne frakcije komunalnih odpadkov V naslednjih

	<p>letih bo potrebno poenotiti izgled lokacij ekoloških otokov z diskretnim videzom, skrbeti za njihovo urejenost in red ter zagotoviti dostop do kontejnerjev tudi pozimi, ko je sneg.</p> <p>Med neustrezne načine odlaganja odpadkov sodi odlaganje odpadkov v naravi na t.i. divjih odlagališčih, ki so nevarna za onesnaženje podtalnih virov pitne vode.</p> <p>Nujno je dodatno ozaveščanje občanov o zmanjševanju odpadkov na izvoru (ne kupujmo nepotrebnih stvari) in o pravilnem ločevanju odpadkov tako na delovnem mestu kot doma.</p> <p>Eden od ukrepov za varovanje vodnih virov je tudi sanacija posledic preteklega industrijskega onesnaževanja.</p> <p>Glede gradbenih odpadkov je potrebno preučiti možnost nadzorovanega odlaganja neoporečnih gradbenih odpadkov.</p>
KAZALNIKI	kakovost pitne vode na vrtinah in izvirih, dolžina obnovljenega in novozgrajenega vodovodnega omrežja, dolžina novozgrajenega kanalizacijskega omrežja, število hišnih priključkov na javno kanalizacijsko omrežje

IME SKLOPA	2.1.3. NASTANITVENE KAPACITETE ZA OBČANE IN TURISTE
PREDVIDENI VODJA IN POTENCIALNI PARTNERJI	Občina Semič, zasebni investitorji
CILJI	<ul style="list-style-type: none"> • graditi stanovanja glede na ugotovitve analize potreb • komunalno urejati zemljišča za gradnjo individualnih hiš • preurediti obstoječe nastanitvene objekte • komunalno urediti zemljišča za izgradnjo ekososeske v Črmošnjicah
OPIS	<p>Usmeritve k povečanju učinkovitosti rabe energije v stavbah so bile opredeljene že v Nacionalnem energetskega programu do leta 2030, ki predvideva graditev skoraj ničelno energijskih stavb. Še bolj ambiciozen je evropski cilj zelenega preboja in podnebne nevtralnosti, ki ga morajo zasledovati vse članice EU, tudi Slovenija. Vsi gradbeni projekti, ki jih snujemo danes, bodo morali slediti ciljem podnebne nevtralnosti (do leta 2030 je predvideno, da bi kar 49 % energije nove stavbe morale pridobiti iz obnovljivih virov energije). V državnem Načrtu za okrevanje in odpornost se predvideva izgradnja številnih javnih najemnih stanovanj, pretežno s povratnimi sredstvi.</p> <p>V občini Semič že več kot 10 let zaznavamo potrebe po razpoložljivih nastanitvenih kapacitetah (stanovanjih, komunalno urejenih parcelah za gradnjo hiš, vseljivih hišah). Predvideva se, da bo potem, ko bo zgrajen cestni predor pod Gorjanci, povpraševanje po stanovanjskih kapacitetah še</p>

	<p>večje. Da bi pridobili osnovno oceno potreb po stanovanjih, je občina v letu 2021 pristopila k izdelavi analize potreb po stanovanjih. Stanovanjsko problematiko rešuje vsaka občina zase, ob pripravi <i>Regionalnega razvojnega programa regije Jugovzhodna Slovenija za obdobje 2021-2027</i> pa se je izkazalo, da je pomanjkanje stanovanj regijski problem.</p> <p>V občinskem prostorskem načrtu so opredeljena območja za stanovanjsko gradnjo, med katerimi so za takojšnjo pozidavo primerna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • obstoječa stavbna zemljišča ob vpadnicah v Semič (Črnomaljska cesta, Metliška cesta, Roška cesta in Vajdova ulica), • na območju Črmošnjic je ureditev stanovanjskega območja dovoljena na podlagi OPPN Črmošnjice, • v ostalih ulicah Semiča in v vaseh pa znotraj zazidljivega območja.⁶ <p>Na zazidljivih območjih je potrebno, v skladu z ugotovitvami analize potreb po stanovanjih, komunalno urediti zemljišča, da bodo pripravljena za gradnjo stavb.</p> <p>Zaradi uvedbe turističnih bonov v letih 2020 in 2021, ki jih je Vlada RS uvedla z namenom odprave posledic epidemije v gostinstvu, turizmu, športu in kulturi in jih občani in turisti lahko unovčijo pri ponudnikih storitev, se je znatno povečalo število prenočitev domačih turistov na območju občine Semič. Zaželeno je, da se ta trend povečevanja prenočitev turistov ohrani, zato med drugim potrebujemo več urejenih nastanitvenih kapacitet za turiste, ki bi se lahko uredile v vikendih/zidanicah. Pri tem bo občina občanom nudila podporo na vseh področjih, za katere je pristojna.</p>
KAZALNIKI	število m ² komunalno urejenih zemljišč v lasti občine za stanovanjsko gradnjo, število novozgrajenih stanovanjskih enot

⁶ Natančnejše prikaze območij zazidljivih zemljišč si je možno brezplačno ogledati v spletnem Prostorskem informacijskem sistemu občin (PISO), »Vstopi v PISO javni«. Stranke naj se zaradi omejitev, vezanih na izbrano lokacijo (varovalni pas infrastrukture, kulturna dediščina, ...), o načrtovani gradnji predhodno posvetujejo na Občini Semič.

2.2. PROSTORSKO NAČRTOVANJE

IME SKLOPA	2.2.1. OBČINSKI PROSTORSKI NAČRT
PREDVIDENI VODJA IN POTENCIALNI PARTNERJI	Občina Semič
CILJI	<ul style="list-style-type: none"> • pripraviti predlog sprememb in dopolnitev obstoječega občinskega prostorskega načrta (OPN)
OPIS	<p>Po sprejetju <i>občinskega prostorskega načrta</i> (v nadaljevanju: OPN) v letu 2013 v času priprave <i>Strategije razvoja občine Semič do leta 2030 s podrobnejšim načrtom razvoja turizma</i> poteka postopek spremembe le-tega, ki bo, v skladu z zakonodajo, potekal vsaj še tekom leta 2022.</p> <p>Usmeritve na nekaterih področjih prostorskega načrtovanja občine ostajajo iste kot v preteklem obdobju:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ohraniti poseljenost v vseh sedaj naseljenih vaseh; • v območjih strnjenih gozdov in drugih naravno ohranjenih območjih preprečevati izvajanje dejavnosti, ki niso v skladu z ohranjanjem naravnih procesov in ekosistemskih storitev; • nadaljevati ureditev komunalno opremljenih stavbnih zemljišč za gradnjo individualnih stanovanjskih hiš. <p>Za občino Semič je z vidika prehranske samopreskrbe značilen negativni proces opuščanja kmetijskih zemljišč. Hkrati pa na vodno ekološko zelo občutljivem območju vodnih virov opuščanje kmetovanja pozitivno vpliva na kakovost vodnih virov. Kljub vsemu se predlaga zagotovitev dodatnih varovalnih ukrepov na območju vodnih virov.</p> <p>Območje stavbnih zemljišč za gradnjo stanovanjskih stavb se razširi proti »Trem rokam« ter na tem območju predvidi tudi površine za cestno omrežje in ostalo komunalno opremo. Pri »Treh rokah« se v bližini priključka na 3. razvojno os predvidi površine za stanovanjsko gradnjo in poslovne dejavnosti (trgovske in servisne ter ostale storitve ipd.). Na prostih površinah med cerkvijo sv. Mihaela in med Metliško cesto se preuči možnost umestitve večstanovanjskih stavb (do 3 etaže). Na območjih AZ (območja za zidanice) je potrebno omogočiti spremembo namembnosti objektov v nastanitvene kapacitete. Prostor med bencinskim servisom in cerkvijo sv. Mihaela naj bo namenjen mirnim dejavnostim. Omogočeno mora biti tudi medgeneracijsko bivanje (kombinacija stanovanj in oskrbovanih stanovanj). Ob gradnji stanovanjskih kapacitet je potrebno preučiti možnost lociranja vrtičkov v Semiču. V občini Semič je zaznati trend zaraščanja kmetijskih zemljišč, vendar je kljub temu potrebno racionalno povečevati stavbna zemljišča na ta območja.</p> <p>Stanovanjska gradnja v vaseh se bistveno razlikuje od stanovanjske gradnje v samem Semiču, kar se upošteva pri obravnavanju pobud za spremembo OPN.</p>

	<p>Za preučitev možnosti prometne razbremenitve trškega jedra Semiča se izvede prometna študija.</p> <p>Na območje Črmošnjiške doline je potrebno ob upoštevanju omejitev za vodovarstvena območja umestiti območje za transport in manipulacijo lesa.</p> <p>Obstoječe vikende/zidanice v Semiški gori se lahko uporabi za turistične namene. Pri tem bo občina občanom nudila podporo na vseh področjih, za katere je pristojna. Na vidno izpostavljenem območju Semiške gore, prepoznane identitete prostora, se gradnje stavb omeji z gabariti in opredeli smernice za poenoten izgled objektov.</p> <p>Za turistične namene je izjemno privlačna in se dovoli uporabiti tudi reka Krupa. Preuči se možnost njene uporabe tudi za druge turistično športne aktivnosti (čolnarjenje,...). Izdela se raziskava podzemnega sveta zaledja reke Krupe z namenom ugotoviti naravne danosti območja s poudarkom na kakovosti vode. Spremeni se pogoje gradnje ob izviru Krupe (enota urejanja prostora KRU-4), da se omogoči gradnjo objektov za potrebe turistične ponudbe (pomožni objekti, parkirišče za invalide).</p> <p>Za namene turistične prezentacije je potrebno popisati stare avtohtone stavbe in dediščino vezano na njih.</p>
KAZALNIKI	sprejete spremembe in dopolnitve OPN

2.3. INFRASTRUKTURA

IME SKLOPA	2.3.1. NA POTI K TRAJNOSTNI MOBILNOSTI
PREDVIDENI VODJA IN POTENCIALNI PARTNERJI	Občina Semič, občani
CILJI	<ul style="list-style-type: none"> • nadaljevati urejanje cestne infrastrukture v občini Semič • urejati kolesarsko infrastrukturo
OPIS	<p>Razpršenost poselitve v občini Semič predstavlja problem tako za infrastrukturo kot za večjo vlogo trajnostnih oblik mobilnosti. Javnega prometa v občini Semič skorajda ni, občani večinoma uporabljajo lastne avtomobile. Tudi povečevanje cen naftnih derivatov sili v racionalno uporabo avtomobilov in uporabo koles. Občina Semič je v letu 2021 nabavila tri e-kolesa in polnilnico za e-kolesa, ki je postavljena pri občinski stavbi. Potrebna bi bila nadgraditev projekta izposoje e-koles z dodatnimi polnilnimi postajami in e-kolesi (na železniški postaji Semič in v PSC Vrtača). V PSC Vrtača je postavljena ena polnilnica za električne avtomobile.</p> <p>Prometna infrastruktura v občini Semič še vedno ne sledi potrebam gospodarskega razvoja; pereč je predvsem problem slabih cestnih povezav z drugimi regijami. Pri gradnji 3. osi so premiki zelo počasni in zaostajajo za napovedmi glede gradnje. Modernizacija zastarelega železniškega omrežja ni izvedena. Do izgradnje 3. razvojne osi do Črnomlja je potrebno za Semič zagotoviti razbremenitev tranzitnega prometa in preučiti možnosti za zmanjšanje prometa skozi trško jedro Semiča. Izboljšanje stanja prometa je potrebno doseči tudi z vzpostavitvijo prometnih režimov.</p> <p>V preteklih letih je bila na cestah v občini Semič urejana talna signalizacija za umiritev prometa, zgrajeni pločniki, oporni zidovi in varovalne ograje, izvaja se redno vzdrževanje gozdnih prometnic ter asfaltiranih cest, preplastitve, rekonstrukcije cest, urejena so bila avtobusna postajališča in nadstrešnice na teh postajališčih, zgrajen je bil podhod za pešce pri Črmošnjicah. Sanirane so bile posledice plazov v Semiški gori, nameščena je bila lovilna ograja proti padajočemu kamenju na pobočju Semiške gore. Urejene so deponije za pesek in sol.</p> <p>Izdelan je bil kataster javne razsvetljave občine. Javna razsvetljava je zgrajena v večjem delu naselja Semič in naslednjih vaseh: Brezova Reber, Cerovec, Črešnjevce, Črmošnjice, Gradnik, Krupa in Moverna vas, Krvavčji Vrh, Maline, Omota, Podreber, Semič, Sodji Vrh, Srednja vas, Stranska vas, Štrekljevec in Vinji Vrh. Načrtovati jo je potrebno še na ostalih lokacijah, glede na izražene potrebe.</p> <p>V prihodnjih letih bo občina nadaljevala z rednim investicijskim vzdrževanjem cest in poti ter rekonstrukcijami pod natančnim gradbenim nadzorom za kvalitetno izvedbo del. Zagotoviti je potrebno višji nivo vzdrževanja bolj prometno obremenjenih makadamskih cest v občini.</p>

	<p>V vaseh, kjer še niso urejena avtobusna postajališča, jih je potrebno urediti.</p> <p>Pri gasilskem domu v Stranski vasi je potrebno urediti umiritev prometa in odmik ceste od gasilskega doma ter premik avtobusnega postajališča, ker je sedaj postavljeno v križišču.</p> <p>Ob cestah je potrebno nadaljevati z izvajanjem ukrepov za večjo prometno varnost (postaviti cestna ogledala na nepreglednih križiščih, narisati talno signalizacijo za umiritev prometa, označiti šolske poti in avtobusna postajališča, zgraditi oporne zidove in varovalne ograje, za omejitve hitrost prometa postaviti več merilcev hitrosti na nevarnih odsekih, ...).</p> <p>Skrbeti je treba za redno čiščenje snega in redno vzdrževanje gozdnih prometnic. Vse lastnike zemljišč ob cestah je potrebno ozaveščati o omejeni rabi obcestnega območja (odstranjevanje zaraščenosti ob cesti, postavitev ograj, škarp, živih mej, ...).</p> <p>Občani vedno več hodijo peš, se sprehajajo, kolesarijo, zato je potrebno poskrbeti za ustrezno varno prečkanje cest z ureditvijo prehodov za pešce na določenih lokacijah. Tudi v prihodnje bo potrebno vzdrževati obstoječe kolesarske poti in urediti nove. Več o tem področju je navedeno pri projektu 3.1.7.</p> <p>Še naprej bomo sledili načelom trajnostne mobilnosti in si prizadevali za izboljšave na tem področju. Da smo na pravi poti, dokazuje priznanje za najaktivnejšo občino med nemestnimi občinami v okviru Evropskega tedna mobilnosti 2021, ki poteka že dvajseto leto zapored in v prometu spodbuja uporabo alternativ avtomobilskemu prometu (hoja, kolo, vlak, ...). Priznanje je občini podelilo Ministrstvo za infrastrukturo Republike Slovenije.</p>
KAZALNIKI	dolžina novozgrajenih in posodobljenih državnih in občinskih cest ter kolesarskih poti, število postaj za e-kolesa

3. ČLOVEŠKI VIRI IN DRUŽBENA BLAGINJA (VZGOJA IN IZOBRAŽEVANJE, ZDRAVSTVO IN SOCIALNO VARSTVO, KULTURA IN ŠPORT)

IME SKLOPA	3.1.1. OTROCI SO NAŠE NAJVEČJE BOGASTVO
PREDVIDENI VODJA IN POTENCIALNI PARTNERJI	Občina Semič, Osnovna šola Belokranjskega odreda Semič
CILJI	<ul style="list-style-type: none"> • omogočiti ustrezne prostorske pogoje za otroke v šoli in vrtcu ter zagotoviti prometno varnost otrok v okolici vrtca in šole • vzpodbujati, da bi otroci v vrtcu in šoli uživali čim več lokalno pridelane ekološke hrane • podpreti učni proces tako, da pomembno vpliva na dvig kompetenc posameznikov
OPIS	<p>Pri otrocih se moramo osredotočiti na vzgojo in izobraževanje, na njihovo prehrano in gibanje, da jim ponudimo najboljše.</p> <p>Od vzgojno-izobraževalnih ustanov imamo v občini Semič Osnovno šolo Belokranjskega odreda Semič (v okviru katere delujeta tudi podružnična šola Štrekljevec in vrtec) ter oddelek Glasbene šole Črnomelj.</p> <p>Število učencev v osnovni šoli se v zadnjih desetih letih ni bistveno spremenilo, saj je bilo v letu 2010 v šoli 312 učencev, v letu 2020 pa 330, je pa število otrok v osnovni šoli bistveno manjše v primerjavi z letom 1990, ko jih je bilo približno 450. V vrtcu je okrog 170 otrok, pri čemer moramo upoštevati, da niso vsi iz občine Semič in da so otroci iz občine Semič vključeni v vrtece v drugih občinah. Če želimo povečati število učencev v šoli, je nujno potrebno zagotoviti ustrezne pogoje za kakovostno življenje otrok in mladih družin, da bi jih čim več ostalo v občini Semič in da bi se mlade družine tudi priseljevale v občino Semič.</p> <p>Od leta 2011 do vključno leta 2021 so bile na območju šole in vrtca izvedene naslednje investicije: dograditev vrtca, energetska sanacija šole in vrtca, urejeno novo avtobusno postajališče, urejene dodatne pokrite terase za otroke iz drugega triletja, zgrajen zaščitni zid pri vrtcu ob glavni cesti, urejena nova kuhinja v vrtcu, urejeno podstrešje na podružnični šoli in v vrtcu, izvedena sanacija radona v spodnjih učilnicah šole in urejena okolica šole (fekalna in meteorna kanalizacija, urejen prostor za zabojnike za odpadke, urejena zelenica in asfaltiranje površin okrog šole). Že do sedaj je občina finančno omogočala izvedbo nadstandardnih programov v vrtcu in šoli (jutranje varstvo, dodatna kuharica, prevozi otrok, varstvo vozačev, športni pedagog v vrtcu, podaljšanje obratovalnega časa vrtca, ...).</p> <p>Občina Semič sofinancira tudi šolanje semiških otrok na Osnovni šoli Milke Šobar-Nataše v Črnomlju (prevozi otrok s spremljevalcem, sofinanciranje investicij, sofinanciranje fizioterapevta, ...).</p>

<p>V osnovni šoli bo potrebno izvesti še številne investicije in investicijsko vzdrževanje (zamenjava strešne kritino nad telovadnico; ureditev stropa v jedilnici ter dodatnih prostorov nad jedilnico; prenoviti kuhinjo v šoli, ...). Stremeti je potrebno k nadaljnjemu urejanju okolice šole za povečanje funkcionalnega območja šole in za izboljšanje izvajanja vzgojno-izobraževalne dejavnosti.</p> <p>V smislu potresne in požarne varnosti bo potrebno v prihodnjih letih razmisliti o prenovi najstarejšega dela stavbe matične šole in stavbe podružnične šole. Zavod za gradbeništvo (ZAG) je namreč v okviru projekta POTROG 3 izdelal oceno potresne ogroženosti za obe stavbi in za obe ugotovil potresno ranljivost.</p> <p>Preučiti je treba tudi možnosti za izrabo sončne energije na strehah vrtca in osnovne šole.</p> <p>Za izvedbo aktivnosti otrok iz vrtca se v naravi uredi gozdna igralnica, t. i. prostor v gozdu, kjer se izvajajo različne dejavnosti, pri katerih se upošteva načela uresničevanja ciljev kurikulumuma za vrtce. Gozdna igralnica se oblikuje in uredi z naravnimi materiali, z veliko medsebojnega sodelovanja (z občino, znotraj oddelka ali oddelkov vrtca, s starši otrok in drugimi) in minimalnimi stroški.</p> <p>Zaradi zahtev delodajalcev glede prisotnosti staršev na delovnem mestu (izmensko delo, delo ob vikendih, delo v oddaljenih krajih po Sloveniji) se pojavljajo potrebe po organiziranem celodnevem varstvu otrok, tudi ob vikendih. Občasno varstvo otrok bi potrebovali tudi starši za tiste otroke, ki niso vključeni v vrtec. Občina je v preteklih letih podaljšala delovanje vrtca od 5-17h in v prihodnje ne namerava organizirati še kakšne druge oblike varstva otrok (te so v domeni zasebnega sektorja z varstvom predšolskih otrok na domu). Občina v prihodnje ob morebitni prostorski stiski v vrtcu lahko razpiše tudi podeljevanje koncesij za izvajanje programa za predšolske otroke, vendar do sedaj s strani zasebnikov ni bilo povpraševanja po koncesijah.</p> <p>Za boljšo prometno varnost otrok se preuči nadaljnja ureditev prometnega režima v okolici vrtca in šole.</p> <p>Ena izmed temeljnih nalog osnovne šole je razviti sposobnosti pisanja, branja, govora in poslušanja ter kritičnega, ustvarjalnega razmišljanja. Še naprej bomo spodbujali izboljševanje znanja, kompetenc in strokovnosti tako učencev kot tudi učiteljev. Več pozornosti je treba nameniti učnemu uspehu otrok, saj je ta že nekaj let pod državnim povprečjem.</p> <p>Pri romskih otrocih si je treba prizadevati, da jih starši vključijo v vrtec ter jim na ta način omogočijo igro, učenje in socializacijo ter kasnejše uspešno vključevanje v devetletno osnovno šolo, po njej pa nadaljevanje šolanja in zaposlitev.</p> <p>Kulturni center Semič, ki ima status mladinskega centra, že več let med počitnicami in med šolskim letom organizira zabavne in kulturne vsebine za otroke in mladino. V sodelovanju z mladimi se dogovarja o možnostih</p>
--

	<p>popoldanskih aktivnosti za otroke, ki se bodo izvajale v okolici šole.</p> <p>Občina tudi v prihodnje pričakuje dobro sodelovanje s šolo pri ozaveščanju občanov glede aktualne problematike v občini (pravilno odlaganje odpadkov, druga okoljska problematika, delovanje društev, ...). Enkrat letno se bo župan/ja srečal/a s člani otroškega parlamenta osnovne šole. Sodelovanje z učenci si želijo tudi v društvih, kjer imajo težave s podmladkom. V ta namen naj se društva povežejo s šolo, da bi se predstavili učencem v šoli in učence povabili k sodelovanju v društvih.</p> <p>V <i>Strategiji razvoja občine Semič do leta 2020</i> je bil eden od ciljev otrokom omogočiti uživanje najbolj kakovostne hrane, ki je dostopna na trgu. Na tem področju v preteklih desetih letih nismo naredili bistvenega napredka. V prihodnje bo občina, skladno z zakonodajo na področju javnega naročanja, vzpodbujala aktivnosti, da bi otroci v vrtcu in šoli uživali čim več lokalno pridelane ekološke hrane.</p>
KAZALNIKI	število vsebin za otroke med počitnicami, delež ekološke hrane v prehrani otrok v šoli in vrtcu, število rojstev v občini Semič, število učencev v semiški osnovni šoli

IME SKLOPA	3.1.2. POMOČ IN VEČJA VLOGA MLADIH
PREDVIDENI VODJA IN POTENCIALNI PARTNERJI	Občina Semič, Odbor za mlade, Kulturni center Semič, društva
CILJI	<ul style="list-style-type: none"> • vključiti mlade v družbeno dogajanje • pomagati mladim pri reševanju stanovanjskega problema • mladim omogočiti štipendiranje, opravljanje strokovne prakse in spodbujati možnosti zaposlitve čim bližje domačega kraja
OPIS	<p>V zadnjih desetih letih se je občina sistematično lotila ukrepov za mlade:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ustanovljen je bil Odbor za mlade kot posvetovalni organ županje; • pripravljena je bila <i>Strategija za mlade občine Semič 2021-2025</i>; • izvajajo se ukrepi za mlade: pomoč ob rojstvu otroka, dodelitev enkratne denarne pomoči mladim in mladim družinam pri prvem reševanju stanovanjskega problema, dodatno znižanje plačila vrtca za starše, ki si rešujejo stanovanjski problem, pomoč ob izgubi zaposlitve; • izvajajo se letna srečanja župana/županje z mladimi iz občine; • mladi so bili povabljeni k oblikovanju vsebine tega dokumenta. <p>Za uspešno izvajanje ukrepov s področja mladinskih politik je Občina Semič oktobra 2021 prejela certifikat <i>Mladim prijazna občina</i> za obdobje od leta 2021 do leta 2025.⁷ Predvsem si želimo, da se mladim omogoči hitrejši in</p>

⁷ Certifikat, ki ga pod častnim pokroviteljstvom predsednika države Boruta Pahorja podeljuje Inštitut za mladinsko politiko v sodelovanju s Skupnostjo občin Slovenije, prejmejo občine (do leta 2021 je takih v Sloveniji 36), ki uspešno izvajajo po vsaj en ukrep iz vseh prioritetenih področjih mladinskih politik (načrtno obravnavanje področja mladine, participacija mladih, organiziranje mladih, informiranje mladih, zaposlovanje mladih, izobraževanje mladih, stanovanjska politika, mobilnost mladih). S pridobitvijo certifikata se občina zaveže, da bo še naprej uspešno sistemsko urejala področje mladih in nivo učinkovitosti v štiriletnem obdobju ohranila oz. dvignila.

<p>lažji prehod k samostojnosti ter da bi v naši občini ustvarjali okolje, v katerem se bodo dobro počutili in se vanj tudi radi vračali.</p> <p>V preteklih letih je bil vedno pereč problem pomanjkanje prostorov za druženje mladih. Sedaj je v občini Semič urejenih prostorov za aktivnosti mladih dovolj (v Kulturnem centru Semič, v Brunskoletovi hiši, v kletnih prostorih občinske stavbe, v večnamenskem objektu Cerovec), kjer se mladi lahko družijo, učijo, kakovostno preživljajo prosti čas. Javni zavod Kulturni center Semič mladim nudi podporo pri organizaciji aktivnosti. Pri izvedbi aktivnosti za mlade bi lahko sodelovali tudi mladi prostovoljci ali starejši prostovoljci. Mladi se kot prostovoljci lahko vključijo tudi v aktivnosti za otroke in starejše (aktivnosti organizira Kulturni center Semič). Tako bi mladi koristno preživeli svoj prosti čas, dobili svoje mesto v družbi, kar bi prispevalo k občutku koristnosti in izboljšanju samopodobe.</p> <p>Tudi društva si želijo, da bi se mladi vključevali v njihove aktivnosti. O vključevanju mladih v družbeno dogajanje bi se lahko dogovarjali na vsakoletnih srečanjih župana/županje z občinsko upravo in mladimi iz 3. triade osnovne šole, dijaki in študenti.</p> <p>Pri reševanju problematike mladih občina potrebuje njihovo aktivno sodelovanje. Smiselna bi bila analiza, koliko študentov se je vrnilo po študiju nazaj v občino Semič in koliko si jih to želi. Za ohranjanje Srednje šole Črnomelj je pomembno tudi spodbujanje mladih, da po osnovni šoli nadaljujejo izobraževanje v Črnomlju.</p> <p>Za mlade je poleg druženja pomemben tudi dostop do izobraževalnih vsebin, ki jih zanimajo, npr. na področju podjetništva. Veliko teh vsebin je brezplačno na voljo preko izobraževanj, ki jih organizira Podjetniški inkubator Bela krajina, zato Kulturni center Semič preko e-novic sproti obvešča mlade o teh izobraževanjih.</p> <p>Sodobno telekomunikacijsko omrežje povečuje možnosti za delo na daljavo, to pa povečuje možnosti za zaposlovanje mladih ne glede na fizično lokacijo podjetja, tako da se bodo nekateri (tako domačini kot tudi priseljeni občani) lahko odločili za bolj kakovostno življenje v občini Semič. V prihodnje bo potrebno mladim pomagati pri reševanju stanovanjskega problema. Da bi pridobili osnovno oceno potreb po stanovanjih, je občina v letu 2021 pristopila k izdelavi analize potreb po stanovanjih. O predlogih za reševanje stanovanjske problematike je več zapisanega pri sklopu 2.1.3.</p> <p>Občina Semič sama ne more neposredno vplivati na štipendiranje in zaposlovanje mladih, ker je to v domeni podjetij, že več let pa sofinancira projekt <i>Regijska štipendijska shema za Dolenjsko</i>, preko katere imajo delodajalci možnost sofinanciranja kadrovskega štipendij. Ukrepe aktivne politike zaposlovanja mladih (subvencije za zaposlitve, vračilo prispevkov delodajalca za prvo zaposlitev, davčne olajšave, ...) izvaja Zavod RS za zaposlovanje, zato je pomembno, da se mladi informirajo v podjetjih in v državnih institucijah o možnostih zaposlovanja. Občina lahko mladim omogoči opravljanje strokovne prakse v javnih zavodih, katerih ustanoviteljica je (vrtec, šola, kulturni center). Za opravljanje prakse v podjetjih nima pristojnosti.</p>

KAZALNIKI	število prireditev za mlade, število mladih, ki se udeležujejo srečanj z županom/županjo in občinsko upravo, število prejemnikov sredstev in znesek porabljenih sredstev občinskega proračuna za ukrepe za mlade
-----------	--

IME SKLOPA	3.1.3. SKRB ZA STAREJŠE
PREDVIDENI VODJA IN POTENCIALNI PARTNERJI	Občina Semič, Dom starejših občanov Črnomelj, Društvo upokojencev Semič, zasebni investitorji
CILJI	<ul style="list-style-type: none"> • nadaljevati s pomočjo starejšim, da ostanejo čim dlje na svojem domu • nadaljevati s skrbjo za starejše, ki ne morejo več samostojno skrbeti zase • nadaljevati izvajanje prostovoljnih prevozov za starejše »Moj šofer«
OPIS	<p>Usmeritev občine Semič na področju skrbi za starejše bo, tako kot v preteklih letih, tudi v prihodnje usmerjena k temu, da se starejšim omogoči čim dlje varno bivanje doma.</p> <p>V prihodnjih letih bo skrb za starejše usmerjena na več področjih, in sicer:</p> <ul style="list-style-type: none"> • na podlagi analize potreb po stanovanjih izvajati aktivnosti za ureditev stanovanjskega vprašanja starejših (najemna stanovanja, oskrbovana stanovanja, dom starejših občanov, ...); • nadaljevati in širiti storitve pomoči na domu (strokovno osebje, osnovna sociala, prilagojena stanovanja, zdravstvena oskrba) za starejše, ki si želijo čim dlje ostati doma. Cena oskrbe pomoči na domu je ugodnejša v primerjavi z oskrbo v domu starejših občanov, še posebej za večino upokojencev v Semiču, ki imajo nizke pokojnine; • organizirati izobraževanja za upokojence o uporabi informacijske tehnologije (računalniki, telefoni) v sodelovanju z inštitucijami, ki izvajajo brezplačna izobraževanja za prebivalce. <p>Natančnejši ukrepi bodo opredeljeni po pregledu rezultatov analize potreb po stanovanjih, ki je v izdelavi v letih 2021 in 2022. Odločitev o gradnji doma za starejše občane in oskrbovanih najemnih stanovanj v Semiču je žal zelo odvisna od razpoložljivih virov financiranja (javnih in zasebnih). Občina išče investitorja za gradnjo doma starejših občanov in varovanih stanovanj oz. drugih bivalnih oblike za starejše.</p> <p>Občina bo v prihodnjih letih zagotovo nadaljevala s sofinanciranjem storitev pomoči na domu. V preteklih letih se je povečalo število prejemnikov pomoči na domu, zato je občina v letu 2021 nabavila dve novi osebni vozili, eno za opravljanje prostovoljnih prevozov starejših občanov, drugo vozilo pa za opravljanje storitev pomoči na domu. Poleg storitev pomoči na domu starejši potrebujejo tudi pomoč pri urejanju okolice in pripravi drv iz lastnega gozda, kar bi lahko za dodaten zaslužek izvajali zasebni izvajalci.</p> <p>Ena od možnosti skrbi za starejše je tudi oskrba starejših na kmetiji, ki se lahko izvaja kot dopolnilna dejavnost na kmetiji, primerna pa je predvsem za osebe, ki so vse življenje živele na podeželju in so še zmožne manjših</p>

	opravi, potrebujejo pa zgolj dopolnilno oskrbo. Glavna prednost te oskrbe starejših je, da lahko taka oseba z življenjem na kmetiji ohranja svojo samostojnost in se vključuje v ponujene programe po lastni želji.
KAZALNIKI	število starejših oseb, ki uporabljajo storitev pomoči na domu, število novih stanovanjskih enot za starejše

IME SKLOPA	3.1.4. ROMI V OBČINI SEMIČ
PREDVIDENI VODJA IN POTENCIALNI PARTNERJI	Občina Semič, Osnovna šola Belokranjskega odreda Semič, Center za socialno delo Črnomelj, Policijska postaja Črnomelj, Medobčinska inšpekcija in redarstvo, predstavnik Romov v Občinskem svetu Občine Semič
CILJI	<ul style="list-style-type: none"> • nadaljevati socializacijo in izobraževanje Romov
OPIS	<p>V preteklih letih je bil del romskega naselja Sovinek celovito opremljen z infrastrukturo (voda, elektrika, kanalizacija, čistilna naprava, asfaltirana cesta, avtobusno postajališče, igrišče). V naselju nista urejeni le javna razsvetljava in optično omrežje. Kljub temu se Romi iz komunalno urejenega naselja Sovinek razseljujejo po ostalih območjih občine.</p> <p>Do leta 2013 so se tudi v naselju Sovinek izvajale aktivnosti projekta »Dvig socialnega in kulturnega kapitala v okoljih, kjer živijo predstavniki romske skupnosti«, v okviru katerega je potekalo več aktivnosti, med njimi tudi razvoj in izvajanje različnih oblik vzgojno-izobraževalnega dela za predšolske otroke in njihove družine, z namenom, da se tudi predšolski otroci vključijo v izobraževanje, ker bodo le na ta način uspešni v osnovni šoli.</p> <p>Tudi po končanju omenjenega državnega projekta občina nadaljuje s financiranjem aktivnosti za izobraževanje Romov (sofinancira javna dela za romske pomočnike v šoli in v vrtcu; CSD-ju sofinancira delo z Romi).</p> <p>Poleg infrastrukturnih pogojev, ki jih v naselju Sovinek Romi imajo, je nujno izobraževanje že predšolskih otrok in tudi odraslih Romov z neposredno prisotnostjo strokovnjakov za delo z Romi v občini.</p> <p>Dosedanji ukrepi na lokalnem nivoju ne morejo doseči zadovoljivih učinkov. V koliko želimo sobivati z Romi, bodo potrebne sistemske spremembe na ravni države, saj se sedanji pravni red ni izkazal za uspešnega. Občani se zaradi dejanj nekaterih Romov in neučinkovitega delovanja institucij ne počutijo varne. Nujno je, da institucije (CSD, policija, medobčinsko redarstvo, šola, občinska uprava) v medsebojnem sodelovanju opravljajo svoje delo, ki se nanaša na Rome, saj imajo ti enake pravice, pa tudi dolžnosti kot ostale občanke in občani.</p>
KAZALNIKI	število romskih predšolskih in šolskih otrok, vključenih v izobraževanje

IME SKLOPA	3.1.5. CELOVITA ZDRAVSTVENA OSKRBA OBČANOV
PREDVIDENI VODJA IN POTENCIALNI PARTNERJI	Občina Semič, Zdravstveni dom Črnomelj, Zdravstvena postaja Semič
CILJI	<ul style="list-style-type: none"> • nadaljevati javno, vsem dostopno zdravstveno oskrbo občanov s splošnimi zdravniki in z zobozdravnikom v Zdravstveni postaji Semič • nadaljevati preventivne programe za občane za povečevanje in ohranjanja zdravja
OPIS	<p>Pravice pacientov, financirane iz obveznega in dopolnilnega zdravstvenega zavarovanja, so se v preteklih letih krčile, v času zdravstvenih ukrepov v letu 2020 in 2021 pa so še bolj osiromašene. Kot navaja <i>Varuh človekovih pravic</i> v letnem poročilu za leto 2020, nov <i>Zakon o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju</i> še vedno ni sprejet, pravice zavarovancev so še naprej urejene le s podzakonskim aktom, kar je nedopustna kršitev 15. člena Ustave RS, ugotovljene z odločbo Ustavnega sodišča RS.⁸ Težave, s katerimi so se pobudniki obračali na Varuha, so bile podobne težavam v prejšnjih letih (nezadovoljstvo z zdravstveno oskrbo, nezadovoljstvo z odnosom zdravstvenega osebja, slaba organizacija v zdravstvenih zavodih, čakalne vrste, pomanjkanje normativne ureditve na nekaterih področjih ter dolgotrajnost in kršitve v postopkih, ki jih vodi ZZZS).</p> <p>Tudi v Zdravstveni postaji Semič se krči dostopnost zdravnikov (pediater že več let ne dela v Zdravstveni postaji Semič, odsotnost zobozdravnika je urejena z nadomeščanjem štirih zobozdravnikov, menjavajo se osebni zdravniki). Urgentna ambulanta za občane občine Semič deluje v Zdravstvenem domu Črnomelj.</p> <p>V preteklih letih je bila na zahtevo pacientov izvedena posodobitev sistema posredovanja podatkov znotraj Zdravstvenega doma Črnomelj (elektronska izmenjava podatkov o pacientu med laboratorijem in ambulantami). Na novo je v Zdravstveni postaji Semič v letu 2014 začela delovati referenčna ambulanta, ki preventivno preverja zdravstveno stanje pacientov in jim svetuje glede spremembe življenjskega sloga, da bi izboljšali svoje zdravstveno stanje.</p> <p>Občina Semič je kot solastnica Zdravstvenega doma Črnomelj dolžna financirati investicije v Zdravstveni postaji Semič in sofinancirati investicije v Zdravstvenem domu Črnomelj. Občina Semič je v preteklih desetih letih financirala obnovo ambulant in objekta Zdravstvene postaje Semič. Kot solastnica Zdravstvenega doma Črnomelj pa je sofinancirala ortodontsko ambulanto, prostor za fizioterapijo, nakup dveh reševalnih vozil in izgradnjo Centra za krepitev zdravja v Zdravstvenem domu Črnomelj. Vsled temu, občani občine Semič upravičeno pričakujejo razpoložljivost zdravnika in zobozdravnika takrat, ko ga potrebujejo. Potrebna je dolgoročna rešitev na področju zobozdravstva in razpoložljivosti osebnih zdravnikov v Zdravstveni postaji Semič.</p>

⁸ LETNO POROČILO VARUHA ČLOVEKOVIH PRAVIC REPUBLIKE SLOVENIJE ZA LETO 2020, str. 302 (Vir: https://www.varuh-rs.si/fileadmin/user_upload/pdf/lp/LP_2020/Letno_porocilo2020_-_pop.pdf)

	<p>Občane je potrebno spodbujati k preventivnemu delovanju na področju zdravja (telesno, duševno, čustveno in duhovno zdravje ter zdravje svojih družinskih članov). V ta namen so na voljo preventivni programi svetovanja za zdravje (pri preveliki telesni teži, kajenju, nezdravi prehrani, premalo gibanja, sladkorni, stresu, tesnobi in depresiji). Delavnice tudi za občane občine Semič izvaja Center za krepitev zdravja v okviru Zdravstvenega doma Črnomelj. Pri spoprijemanju s stresom zelo pomaga gibanje (kratek sprehod, redna telesna aktivnost). Občane se spodbuja k sodelovanju v vseh treh presejalnih programih za raka: Dora (rak dojke), Zora (rak materničnega vratu) in Svit (rak debelega črevesa in danke).</p> <p>Na podlagi dobrih izkušenj preteklih let je še naprej potrebno zagotavljati delovanja športnega pedagoga v vrtcu.</p>
KAZALNIKI	število občanov vključenih v preventivne programe svetovanja za zdravje, število občanov vključenih v presejalne programe za raka

IME SKLOPA	3.1.6. JAVNI ZAVOD KULTURNI CENTER SEMIČ KOT KULTURNO SREDIŠČE BELE KRAJINE IN POVEZOVALEC KULTURE, MLADIH, ŠPORTA IN TURIZMA V OBČINI SEMIČ
PREDVIDENI VODJA IN POTENCIALNI PARTNERJI	Kulturni center Semič, Občina Semič, Krajevna knjižnica Semič, Odbor za mlade, društva, Osnovna šola Belokranjskega odreda Semič, Javni sklad RS za kulturne dejavnosti
CILJI	<ul style="list-style-type: none"> • nadaljevati aktivnosti Kulturnega centra Semič kot kulturnega središča Bele krajine in promotorja kulturnih dejavnosti ter turistične ponudbe občine Semič • nadaljevati izvajanje podpornih aktivnosti za mlade • organizirati športno-rekreacijske aktivnosti v občini
OPIS	<p>Z izgradnjo Kulturnega centra Semič (v nadaljevanju: KC Semič) je občina Semič v letu 2008 pridobila funkcionalne prostore za izvedbo profesionalnih kulturnih in izobraževalnih prireditev ter prostore za društva, ki se ljubiteljsko ukvarjajo s kulturo. Javni zavod KC Semič je v zadnjih desetih letih s preko 300 dogodki na leto postal kulturno središče Bele krajine, na prireditve pa prihajajo tudi obiskovalci, ki živijo izven Bele krajine. Z organizacijo prireditev, ki presegajo belokranjske okvirje (npr. mednarodno ocenjevanje medu idr.), pa pomembno vpliva tudi na turistično prepoznavnost občine Semič in Bele krajine. Vse zgoraj navedene aktivnosti se bodo izvajale v KC Semič tudi v prihodnjih letih.</p> <p>KC Semič je postal naš drugi dom, v katerega radi in pogosto zahajamo. Zaželeno je, da se prireditve udeležujejo tudi predstavniki občanov in izobraževalnih institucij.</p> <p>KC Semič poleg kulture izvaja aktivnosti tudi na področju mladih, športa in turizma. Na področju kulture zaposleni v KC Semič v sodelovanju z društvi pripravljajo pester in kakovosten program. KC Semič deluje v javnem interesu na področju mladih v lokalni skupnosti, zato mu je Urad za mladino Republike Slovenije podelil status mladinskega centra, ki nudi mladim podporo na vseh področjih njihovega delovanja. Na področju športa sodeluje z domačimi društvi, na področju turizma pa v sodelovanju z društvi izvaja aktivnosti preko TIC Semič.</p> <p>Javni zavod KC Semič ima v upravljanju stavbo kulturnega centra, Muzejsko hišo Semič, Telovadnico Partizan in večnamenski objekt na Cerovcu.</p> <p>V prihodnjih letih so načrtovane naslednje investicije:</p> <ul style="list-style-type: none"> • KC Semič: urediti park in dodatne parkirne površine; preučiti možnosti za ureditev dodatnih prostorov nad načrtovano novo garažo in uporabo sončnih celic na strehi KC Semič; nabava dodatne opreme v stavbi v skladu s potrebami; • Muzejska hiša Semič: opremiti degustacijski prostor v kleti, digitalizirati vsebine za obiskovalce, povečati število dogodkov; • Telovadnica Partizan: ureditev podstrešja, energetska sanacija podstrešja in zamenjava kritine. <p>KC Semič pri izvedbi svojih aktivnosti sodeluje z društvi. V zadnjih letih, še</p>

	<p>posebej pa zaradi zdravstvenih ukrepov v letih 2020 in 2021, je (pričakovano) zelo upadla aktivnost društev. Prav zato je potrebno tesnejše sodelovanje občinske uprave in KC Semič z društvi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • na vseh področjih delovanja KC Semič (kultura, mladi, šport, turizem) je potrebno povezati aktivnosti, ki jih izvajajo posamezna društva, da se usklajeno pripravi celoletni program prireditev, da ne prihaja do prekrivanja terminov tudi z drugimi večjimi belokranjskimi prireditvami; • društva se za sofinanciranje programov, ki jih izvajajo, lahko prijavijo na vsakoletne javne razpise občine; sofinancirane programe so društva dolžna izvesti in ob tem skrbeti za pridobivanje novih članov ter promocijo svojega delovanja. <p>V skladu s potrebami bo občina financirala kadrovske okrepitve KC Semič.</p> <p>V preteklih letih se je povečalo število občanov, ki zaradi zaposlitve v Semič prihajajo s svojimi družinami. Otroci so vključeni v vrtec in šolo, popoldanski čas pa skupaj s starši pogosto preživljajo v okolici KC Semič. Smiselno bi jih bilo povabiti k vključevanju v kulturno dogajanje v občini.</p>
KAZALNIKI	<p>število prireditev, ki jih organizira KC Semič, število obiskovalcev prireditev, število obiskovalcev v Muzejski hiši Semič, višina sredstev občinskega proračuna za delovanje KC Semič, delež prihodkov KC Semič, ustvarjenih na trgu, število prejemnikov sredstev in znesek porabljenih sredstev občinskega proračuna za delovanje društev</p>

IME SKLOPA	3.1.7. ŠPORTNI PARK v SEMIČU in OSTALE ŠPORTNE POVRŠINE V OBČINI
PREDVIDENI VODJA IN POTENCIALNI PARTNERJI	Občina Semič, KC Semič, športna društva
CILJI	<ul style="list-style-type: none"> • celostno urediti športni park v Semiču • urejati ostale športne površine v občini • okrepiti športne aktivnosti čim večjega števila občank in občanov
OPIS	<p>V preteklih letih je bilo v občini Semič urejenih veliko športnih površin: športna igrišča (v Semiču, na Črešnjevcu, v Črmošnjicah, na Gradniku, v Gorenjih, na Krvavčjem Vrhu, v Rožnem Dolu, v Stranski vasi, na Štrekljercu, na Oskoršnici, za vrtcem v Semiču), telovadnice (v osnovni šoli, v vrtcu, v domu Partizan prenovljena notranjost in zunanost), športne površine na Gačah, balinišča (v Semiču pri telovadnici Partizan, ob železniški postaji Semič in v Stranski vasi), vzletno pristajalna steza za Modelarsko društvo, vzletišče za jadralne padalce (na Smuku), gasilski vadbeni poligon (na Štrekljercu), motokros steza (v Stranski vasi), večnamenski športni park (na Gradniku), nova igrala (pri novem avtobusnem postajališču v Semiču, pri šoli na Štrekljercu, na Gradniku, pri igrišču na Krvavčjem Vrhu). V načrtu je izgradnja manjšega športnega igrišča na Osojniku. V prihodnjih letih bo potrebno izvajati vzdrževanje teh športnih objektov, pri čemer je potrebno vključiti obstoječa športna društva.</p> <p>Ob gradnji športnih površin bo potrebno razmisliti tudi o tem, kdo bo upravljal te športne površine in koliko sredstev bo letno potrebnih za te namene.</p> <p>Na zemljišču v bližini osnovne šole v Semiču je že več kot 20 let načrtovan športni park, ki bi v času pouka omogočal učencem izvajanje športnih dejavnosti, v popoldanskem času in v času počitnic pa možnost športnih aktivnosti za vse generacije. Občina je odkupila zemljišče, v letu 2021 sta bili zgrajeni dve igrišči za odbojko na mivki, v prihodnje pa se načrtuje še kolopark in skejtpark, trampolinski park, teniško igrišče ter objekti/rekviziti za druge športne vsebine, objekt pomožnih prostorov in parkirišča. V okviru športnega parka je bil pred leti načrtovan tudi bazen, vendar se je za investicijo odločila Občina Metlika in zaenkrat ni smiselno, da bi gradili dva v Beli krajini.</p> <p>Šolska športna dvorana je za potrebe šole dovolj velika, potrebno je le zamenjati strešno kritino.</p> <p>Kolesarjenje je vedno bolj privlačen način preživljanja prostega časa za domačine in turiste. Kot je navedeno v karti Kolesarska karta - Bela krajina, katere izdajo so omogočile vse tri belokranjske občine, je domačinom in turistom na območju Bele krajine na voljo veliko kolesarskih poti. Večinoma so njihove trase del obstoječih asfaltiranih cest, na katerih poteka promet ostalih motornih vozil, to pa je na določenih odsekih zelo nevarno tako za kolesarje, kot tudi za voznike motornih vozil. V prihodnjih letih naj se trase kolesarskih poti spelje po že obstoječih gozdnih poteh ali po prometnih</p>

	<p>površinah, ki so zgrajene poleg obstoječih asfaltiranih cest. Kolesarske poti je potrebno označiti tako za potrebe kolesarjev kot tudi za druge udeležence v prometu.</p> <p>V letu 2021 je občina Semič nabavila tri e-kolesa in uredila postajo za izposojlo e-koles. Načrtuje se širitev mreže postaj za e-kolesa po občini.</p> <p>Kot kolesarska pot se že leta uporablja tudi Kraška učna pot od Lebice do Krupe, ki je zelo obiskana predvsem na delu od Semiča do Vinjega Vrha pri Semiču. Je uspešen primer učno-športne javno dostopne površine, ki jo uporabljajo sprehajalci, kolesarji in tekači vseh starostnih skupin. Smiselno bi bilo nadgraditi Kraško učno pot od Lebice do Krupe s telovadnimi postajami za trim stezo (na odseku od Semiča do Vinjega Vrha).</p> <p>V načrtovanju je državna mreža kolesarskih poti in etapa Slovenske turnokolesarske poti na relaciji Mirna Gora – Gače – Rožni Dol – Smuk – Jugorje. Za športno sprostitvev v naravi je med drugimi uporabna tudi Gozdna učna pot Planina - Mirna gora in označene planinske poti. Za povečanje trajnostne mobilnosti občanov se preuči možnost za povezavo centra Semiča z okoliškimi vasmi s kolesarskimi potmi. Nove kolesarske poti (oziroma večnamenske poti) bi povečale tudi turistično privlačnost občine Semič.</p> <p>Potrebni so tudi športni objekti na območju smučišča Gače, ki pa so podrobneje opisani v Prilogi 1 te strategije.</p> <p>KC Semič koordinira izvedbo športnih dogodkov v sodelovanju z društvi.</p>
KAZALNIKI	število novih športnih objektov, število organiziranih športnih prireditev

IME SKLOPA	3.1.8. ZAŠČITA IN REŠEVANJE
PREDVIDENI VODJA IN POTENCIALNI PARTNERJI	Občina Semič, Štab Civilne zaščite občine Semič, Gasilska zveza Semič, gasilska društva
CILJI	<ul style="list-style-type: none"> vzpostaviti ustrezne materialne pogoje za izvajanje aktivnosti sil sistema zaščite in reševanja (sile civilne zaščite in javne gasilske službe)
OPIS	<p>Gasilska zveza Semič je januarja 2020 v sodelovanju z Občino Semič pripravila <i>Strategijo razvoja gasilstva v občini Semič za obdobje od 1. 1. 2020 – 31. 12. 2024</i>, v kateri je opredeljen načrt nabave osebne zaščitne opreme, posebne tehnične opreme, gasilskih vozil, strojne opreme in ostalih stroškov za delovanje javne gasilske službe (izobraževanja, zdravniški pregledi, vzdrževanje opreme/avtomobilov/orodjarn, zavarovanje objektov/članstva/avtomobilov/opreme, delovanje gasilskih enot in gasilske zveze).</p> <p>V nadaljevanju so navedeni predlogi na področju zaščite in reševanja, ki niso vključeni v zgoraj omenjeno strategijo:</p> <ul style="list-style-type: none"> nadaljevati z ureditvijo mreže hidrantov na vodovodnem omrežju po

Strategija razvoja občine Semič do leta 2030 s podrobnejšim načrtom razvoja turizma

	<p>občini (vse talne hidrante dvigniti iz tal ven) ter hidrante opremiti s hidrantnimi omaricami in jih vzdrževati;</p> <ul style="list-style-type: none">• zgraditi center zaščite in reševanja občine Semič;• urediti travnati poligon na zemljišču ob gasilskem domu na Cerovcu;• nabaviti gasilsko opremo in vozila v skladu s potrebami društev v obdobju 2025-2030;• adaptacije/širitve/novogradnje gasilskih domov, urejanje okolice gasilskih domov, igrala na prostem v gasilski tematiki.
KAZALNIKI	število hidrantov, opremljenih s hidrantnimi omaricami, zgrajen center za zaščito in reševanje občine Semič, zgrajen travnati poligon na Cerovcu, nabavljena gasilska oprema in vozila, število urejenih gasilskih objektov

III. ZAKLJUČEK

V *Strategiji razvoja občine Semič do leta 2030 s podrobnejšim načrtom razvoja turizma* je opredeljenih 17 sklopov projektov, ki vsebinsko pokrivajo tri temeljne razvojne stebre: gospodarstvo, okolje in prostor ter človeške vire in družbeno blaginjo. Za vsako od teh treh področij je predlaganih več sklopov projektov, katerih vsebina je rezultat skupnega sodelovanja vseh vključenih v proces priprave tega dokumenta in je torej rezultat širšega družbenega konsenza o skupnem razvoju občine Semič v prihodnosti.

Pri pripravi strategije smo pozive občanom objavili tako v tiskanih (Belokranjec) kot elektronskih medijih (spletna stran Občine Semič, Facebook profil Občine Semič), občane smo vabili na delavnice po elektronski pošti, posameznike s klici po telefonu. Pogovorili smo se v živo, z nekaterimi po telefonu ali preko Zoom aplikacije. Občani so imeli možnost anonimno podati predloge v nabiralniku na vhodu v občinsko stavbo. Na podlagi zbranih predlogov smo izluščili tiste, ki so strateškega pomena za razvoj občine v naslednjem desetletnem obdobju. Vsem, ki so sodelovali v procesu priprave tega dokumenta, se zahvaljujemo za koristno pomoč.

Tudi v času izvajanja strategije je pomembno, da so občani obveščeni in vključeni v uresničevanje projektov.

Izmed vseh 17 sklopov projektov je izbranih devet sklopov, ki so še posebej pomembni za razvoj občine do leta 2030:

1.1.1. Nadaljevanje ureditve in širitve Proizvodno servisne cone Vrtača ter podpora razvoju podjetništva

1.2.1. Ekološko in biodinamično kmetijstvo za večjo samooskrbo

Priloga 1.2 Načrt razvoja turizma v občini Semič do leta 2030, Akcijski načrt, stran 49 - 70

2.1.1. Nadgradnja uporabe obnovljivih virov energije

2.1.2. Raba in varovanje vodnih virov ter skrb za čisto okolje

2.1.3. Nastanitvene kapacitete za občane in turiste

3.1.1. Otroci so naše največje bogastvo

3.1.2. Pomoč in večja vloga mladih

3.1.3. Skrb za starejše

Za izvedbo vseh projektov bo poleg skupnega sodelovanja potrebnih tudi veliko finančnih sredstev. Samo s skupnimi močmi in z usklajeno usmeritvijo lahko dosežemo zastavljene skupne cilje.

IV. PRILOGE

PRILOGA 1: Načrt razvoja turizma v občini Semič do leta 2030

Priloga 1.1: Povzetek Načrta razvoja turizma v občini Semič do leta 2030

ANALIZA TRENUTNEGA STANJA

Občina Semič leži na jugovzhodnem delu Slovenije. Upravno središče je oddaljeno približno 86 km jugovzhodno od Ljubljane, občina pa je z avtomobilom lahko dostopna tudi iz Zagreba. Skupna površina občine znaša 147 kvadratnih kilometrov in šteje 3.877 prebivalcev s povprečno starostjo 44 let ter povprečno mesečno bruto plačo 1.425 EUR. V občini je registriranih več kot 200 podjetij.

Po Ogrinovi klasifikaciji je podnebje v občini Semič klasificirano kot zmerno celinsko podnebje jugovzhodne Slovenije (subpanonsko podnebje Bele krajine). Nadmorske višine znašajo od približno 200 do 1077 m. Povprečna letna temperatura je 10.2 °C z najvišjimi temperaturami v juliju in najnižjimi v januarju. Največ padavin v občini opazimo septembra, najmanj pa januarja.

Dostopnost z avtom je dokaj dobra. Vse ceste, ki vodijo v Semič, so v dobrem stanju, prav tako pa tudi cestno omrežje znotraj občine. Na območju, ki je oddaljeno 60 minut ali manj vožnje, živi 207.000 ljudi, leta 2019 pa je na tem področju počitnikovalo 234.000 ljudi. Oboji predstavljajo potencialne dnevne obiskovalce občine Semič.

V času pisanje strategije vozi v Semič ob delovnikih osem neposrednih vlakov iz Ljubljane, dva ob sobotah in tri ob nedeljah. Dnevno povezujejo glavno mesto in Semič tudi štiri neposredne avtobusne povezave, občini najbližji letališči pa sta mednarodni letališči Zagreb in Ljubljana.

Dosedanja razvojna strategija občine Semič je vključevala tri turistične projekte:

1. vzpostavitev ugodnih pogojev za turizem v občini Semič,
2. turizem na območju Kočevske pokrajine,
3. turizem na kmetiji.

Pri večini nastanitvenih zmogljivosti gre za manjše nepremičnine v zasebni lasti z manj kot 20 ležišči. Trenutno je v občini Semič na voljo 283 ležišč, približno četrtnina le-teh je v ČŠOD Lipa v Črmošnjicah. Hotel Smuk s 26-imi ležišči predstavlja trenutno edini delujoči hotel v občini. Večina sedanjih nastanitvenih zmogljivosti se nahaja v samem Semiču. Okoliške občine imajo v nastanitvenih objektih bistveno več ležišč kot občina Semič. V letu 2019, zadnjem predkriznem letu, je imela občina Semič 5.243 prihodov in 12.220 nočitev, Slovenci pa so predstavljali 84 % vseh prihodov in 87 % vseh nočitev. Občina Semič ima najmanj nočitev v makro destinaciji »Ljubljana in Osrednja Slovenija«, kar pa ne drži pri številu letnih nočitev na prebivalca, kjer se približuje povprečju omenjene makro destinacije. Leta 2019 je bila večina turistov, ki so prenočevali, Slovencev, povprečna dolžina bivanja pa je znašala 2,3 noči. Naslednja največja izvorna tržišča sta Italija in Bosna in Hercegovina, pri čemer gre pri slednji v določenem delu verjetno tudi za delovne migrante. Trije meseci z največ prenočitvami so maj, avgust in september. Polne zasedenost namestitvenih zmogljivosti je znašala 54 dni.

Strategija razvoja občine Semič do leta 2030 s podrobnejšim načrtom razvoja turizma

Ključno turistično atrakcijo, zlasti za enodnevne obiskovalce pozimi, predstavlja Smučarski center Gače s skupaj 8 km smučarskih prog, ki ga upravlja zasebno podjetje Gače d. o. o. Možnosti za prenočitev so v omejenem številu, prav tako je prostora za napredek pri ponujanju poletnih aktivnosti in vsebin še veliko. Preostali dve pomembni atrakciji sta center Semiča s Centrom narave Bele krajine v Muzejski hiši Semič, ki je bila leta 2019 popolnoma prenovljena, ter reka Krupa z naravno sprehajalno potjo s pogledom na spektakularno kanjonsko pokrajino, ki je poleg vsega že sedaj priljubljena točka za fotografiranje. Trenutno je v občini na razpolago 16 različnih vrst aktivnosti za turiste in enodnevne obiskovalce. Trenutna turistična infrastruktura je namenjena predvsem športnim aktivnostim na prostem in prireditvam. Najpomembnejša periodična dogodka v zadnjih letih sta "Semiška ohcet" in "Praznovanje jeseni".

Glavni deležniki so Kulturni center Semič, RIC Bela krajina, ki sta pristojna za razvoj turizma na območju občine Semič, smučarski center Gače in več družinskih podjetij. RIC Bela krajina je v sodelovanju z KC Semič – TIC Semič poleg razvoja zadolžen še za promocijo turistične destinacije Bele krajine in s tem tudi občine Semič. KS Semič (TIC Semič) izvaja del aktivnosti razvoja turizma in promocije tudi samostojno. Zanimivosti / doživetja v občini Semič promovirajo tudi na spletnih straneh Kulturnega centra Semič in Slovenske turistične organizacije, ki med top 5 znamenitosti Bele krajine uvršča tudi izvir reke Krupe.

Pri razvoju turizma v Semiču, je potrebno upoštevati svetovne trende. Izpostavljenih je šest najpomembnejših trendov, ki vplivajo na razvoj turizma v občini Semič:

- kritičen odnos do razmerja med kakovostjo/ceno-kakovostjo zaradi potovalnih izkušenj,
- pomembnost avtentičnosti destinacije,
- vse večja priljubljenost aktivnih počitnic,
- naraščajoče povpraševanje po sprostivni in pobegu iz vsakdanjega življenja,
- vse večje zanimanje popotnikov za obisk novih destinacij,
- lokalna kulinarčna ponudba in lokalni izdelki kot pomemben dejavnik odločanja.

Digitalizacija je globalni izziv za vse panoge – turizem in turistične destinacije niso nobena izjema. Trenutna stopnja digitalizacije vsebuje moderno in atraktivno spletno stran, interaktivni zemljevid, digitalizirane kolesarske/pohodniške ture na spletni strani, Instagram račun, Facebook račun, Youtube račun, javno točko za fotografiranje in brezplačen wifi v središču Semiča. Preostali dve belokranjski občini na spletni strani www.belakrajina.si ponujata podoben nabor turističnih produktov kot občina Semič, ter skupaj soustvarjajo promocijo turistične destinacije Bela krajina.

V Občini Semič lahko opredelimo štiri izredne elemente za turizem, ki lahko služijo kot edinstvena prodajna ponudba (USP): **Smučarski center Gače**, ki je edino slovensko smučarsko središče južno od Ljubljane, **okoliški vrhovi nad 1.000 m**, vseh osem vrhov Bele krajine z nadmorsko višino najmanj 1.000 m, leži v občini Semič, **reka Krupa**, ki ima izjemno lepo pokrajino tako v okolici izvira kot tudi vzdolž reke in **podeželski turizem** v povezavi z ohranjanjem tradicije, posebej v povezavi z obnovo in spremembo namembnosti zgodovinskih oz. tradicionalnih objektov v nastanitvene objekte oz. v objekte z drugo turistično ponudbo.

STRATEGIJA RAZVOJA TURIZMA

Na območju občine Semič najdemo tri perspektivna geografska območja za razvoj turistične cone: Smučarski center Gače, trško jedro Semiča in reka Krupa. Največji razvojni potencial je na področju gorskega, pohodniškega in podeželskega/eko turizma ter tudi v privabljanju

Strategija razvoja občine Semič do leta 2030 s podrobnejšim načrtom razvoja turizma

enodnevnih obiskovalcev. Prioritetno izvorno tržišče za občino Semič je domače – Slovenija, ostala pomembna izvorna tržišča pa so vsekakor sosednje države. Top 5 ciljnih skupin predstavljajo:

- gosti, ki jih zanimajo zimske športne aktivnosti,
- gosti, ki so radi aktivni ali preživljajo čas v naravi,
- gosti, ki se odpravljajo na ali prihajajo z dopusta na Hrvaškem,
- gosti, ki jih zanima enoturizem in lokalna hrana,
- gosti, ki jih zanimajo lokalni dogodki in lokalna kultura.

Občina Semič ima po metodologiji PKF trenutno eno prvorazredno atrakcijo (Smučarski center Gače) in dve drugorazredni atrakciji (Center narave Bele krajine in reka Krupa).

Ambiciozna, a realistična **vizija** bi morala biti gonilna sila vseh turističnih deležnikov v občini Semič:

Občina Semič je atraktivna destinacija za turiste in enodnevne obiskovalce ter ponuja najprivlačnejše turistične izkušnje v Beli krajini.

Ključni **razvojni cilji** pri tem so:

- motivirati lokalne prebivalce, da se ukvarjajo s turizmom,
- v občini Semič ustvariti tri privlačne turistične cone, ki ustvarjajo denar,
- poleg Smučarskega centra Gače ustvariti še eno dodatno prvorazredno turistično atrakcijo,
- povečati število ležišč in nočitev,
- vsako leto se v občini Semič organizira dobro prepoznaven značilni dogodek,
- v sklopu destinacije Bela krajina se do 2025 vzpostavi sistem za spremljanje porabe gostov.

Trije glavni stebri pozicioniranja občine Semič so: gorske dejavnosti, semiška doživetja in gostoljubje. Za podporo trajnostnega razvoja turizma v občini je opredeljenih **10 ključnih razvojnih smernic**:

1. Razvoj parcialnih in integralnih turističnih produktov ki povečujejo prihodke od turizma na območju občine Semič in temeljijo na principu trajnosti.
2. Na območju občine ustvariti tri privlačne turistične cone.
3. Razviti vsaj pet novih izjemnih semiških doživetij.
4. Razviti projekte, ki bodo povečali ozaveščenost o občini Semič kot kraju izjemnega gostoljubja.
5. Spodbujati in podpirati razvoj novih nastanitvenih obratov na principu trajnosti, zlasti zidanic in glamping nastanitev.
6. Osredotočiti se na razvoj enega letnega dogodka značilnega za občino, ki bo v Sloveniji postal znana blagovna znamka.
7. Pripraviti, skupaj z regionalno destinacijsko menedžment organizacijo (DMO, trenutno RIC Bela krajina), vloge za financiranje pomembnih turističnih projektov in jim po potrebi zagotoviti tudi sofinanciranje iz različnih virov.
8. Zagotoviti podporo odgovornega DMO v najboljši možni meri.
9. Vzpostaviti komunikacijske platforme in spodbuditi sodelovanje med turističnimi deležniki.
10. Zagotoviti ustrezno vzdrževanje celotnega videza občine, zlasti turističnih con.

AKCIJSKI NAČRT

Za doseg ciljev in uspešno izvajanje strategije je bilo opredeljenih osem projektov:

1. Turistična cona "Gače"

Gače korak za korakom spremeniti iz smučišča v privlačno zimsko in poletno turistično cono. Za ustvarjanje dodatnih prihodkov v poletni sezoni je potrebno razviti nove atrakcije kot so: adrenalinski park, zip line in kolesarski park. S sankališčem in nočno smuko pritegniti nove ciljne skupine v zimski sezoni, razmisliti je potrebno tudi o novih žičniških napravah, še posebej ob načrtovani investiciji v nastanitvene objekte, ki bo omogočila nadaljnji razvoj območja kočevarskih vasi in Črmošnjiške doline.

2. Turistična cona "reka Krupa"

Ob toku reke Krupe je potrebno oblikovati prvovrstno turistično atrakcijo Bele krajine. Pohodna pot ob Krupi je že sedaj ena izmed najatraktivnejših turističnih znamenitosti občine Semič. Obiskovalci trenutno nimajo nikjer možnosti porabe denarja in tako ne prispevajo k razvoju lokalnega okolja in zaščiti okolja. Potrebno je urediti večje parkirišče na primerni lokaciji, na sprehajalni poti razviti nekaj privlačnih počivališč in interaktivnih elementov (npr. pot za boso hojo ali majhen splav z vlečno vrvjo za prečkanje reke) in v bližini izvira v skladu z trajnostnimi načeli urediti restavracijo/kavarno z izstopajočim elementom, ki ustvarja prihodke (npr. gugalnik nad vodo). Izvir Krupe je že priljubljena točka za fotografiranje, vendar bi jo lahko izboljšali. Zato je priporočljivo razviti privlačno fotografsko točko in jo združiti s čustveno zgodbo/aktivnostjo kot je na primer "Most želja". Prav tako je v izogib preobremenjenosti in negativnim vplivu na okolje potrebno določiti maksimalno kapaciteto dnevnih obiskovalcev.

3. Turistična cona "Trško jedro Semiča"

Za izboljšanje privlačnosti območja trškega jedra Semiča je priporočljivo prepovedati parkiranje in vožnjo z avtomobili v coni med hotelom Smuk, upravno stavbo občine in semiško vinoteko. Ustvariti je potrebno privlačno gastronomsko točko razviti majhno trgovino z lokalnimi izdelki in javnim straniščem ter z drugimi elementi narediti že sedaj lepo urejen trg še privlačnejši za obiskovalce. "Trško jedro Semiča" naj postane izhodiščna/končna točka za ustrezno označene pohodne poti, kot so potencialna pot "hoja po vinogradih", Čebelja pot in Učna pot dr. Drganca. Trg je primeren tudi za manjše prireditve na prostem.

4. "Semič 8.000"

Glede na trende na področju 'outdoor' aktivnosti se kaže izjemen potencial v razvoju produkta, ki bo povezal vseh osem gorskih vrhov nad 1.000 m v eno pohodniško pot "Semič 8.000" in bo promoviran kot *"osemtisočak, ki ga je najlažje osvojiti"*. Pot se mora začeti in končati v bližini gorske postaje turistične cone Gače, ponuditi pa je treba dve možnosti za izlete. Eden precej enostaven, tudi obvladljiv za otroke in eno polno različico, za napredne pohodnike. Potrebno bi bilo razmisliti tudi o razvoju druge planinske kočice z gastronomsko ponudbo in nočitvami, na polovici poti, da bi pohodniki lahko v dveh dneh "osvojili" svojega osemtisočaka. Na vsak vrh je treba postaviti privlačno slikovno točko oziroma značilen element, ki vse vrhove povezuje v skupno temo.

5. "Kočevarji"

Naslednje potencialno zanimivo doživetje/turistični produkt predstavlja vodeni pohod do nekaterih zapuščenih vasi Kočevarjev, ki se nahajajo v okolici Gač, kjer lahko obiskovalci izvejo več o njihovem življenju in zgodovini. Razviti je potrebno Kočevarsko pot, ki bi povezovala nekatere opuščene vasi. Pohodi po poteh Kočevarjev se že izvajajo, potrebno ba jih je nadgraditi z interaktivnimi vsebinami in preoblikovati v obliko, ki bo primerna za manjše skupine.

6. "Partizanske bolnišnice in pokopališča" – voden ogled

Potencial se kaže v razvoju in promociji vodenih ogledov po partizanskih bolnišnicah in pokopališčih na tem območju. Idealno bi bilo, če bi bila izhodiščna in končna točka ture turistična cona "Gače", ki vključuje vožnjo s sedežnico. Ogled naj bo zasnovan interaktivno in animacijsko.

7. Zidanice

S ciljem povečanja števila ležišč v občini Semič je potrebno spodbujati lokalno prebivalstvo in podjetja k vlaganju v turizem. Pri razvoju ležišč naj bo fokus na avtentičnosti, posebnosti, edinstvenosti lokalnega okolja in trajnosti. Eden od velikih potencialov, ki še ni dovolj izkoriščen, so zidanice tako v Semiški gori kot ostalih vinorodnih gričih. Tukaj se kaže možnost razvoja tematskega razpršenega hotela.

8. Značilni dogodek "Semiška ohcet"

Zaradi racionalnosti porabe javnih finančnih sredstev za organizacijo dogodkov je zelo priporočljivo osredotočenje na en večji dogodek. Prireditve "Semiška ohcet" bi bilo potrebno preoblikovati v velik, sodoben in strokovno organiziran dogodek, posvečen tematiki "poroka", ki naj se manifestira v vseh možnih vidikih. Dogodek naj vključuje tudi kulinarično komponento ter lokalne ponudnike. Manjše dogodke, kot je "Štrudlfest" se lahko integrira v krovni dogodek "Semiška ohcet".

Ključni dejavniki uspeha prireditve "Semiška ohcet" so:

- strokovno oblikovana ekipa za organizacijo dogodka
- izdelava strategije dolgoročnega razvoja dogodka.
- ustvarjanje močne blagovne znamke,
- profesionalna spletna stran,
- unikaten program dogodkov,
- vključevanje lokalnih deležnikov,
- zadostna finančna sredstva.

Za uspešno izvajanje strategije so opredeljene tudi štiri aktivnosti, in sicer:

1. Tesno sodelovanje z DMO.

Potrebno je zagotoviti tesno sodelovanje med deležniki, ki se ukvarjajo s turizmom in deležniki razvoja turizma v občini Semič ter destinacijsko menedžment organizacijo (DMO). Tovrstno sodelovanje že poteka, vendar naj se v nekaterih elementih še okrepi, tako, kot predvideva veljavna Strategija razvoja turizma v destinaciji Bela krajina 2018-2022.

2. Organizacija rednih dogodkov za lokalne deležnike.

Možnosti neuradne komunikacije pogosto vodijo k boljšemu sodelovanju med deležniki v turistični destinaciji. Zato bi bilo priporočljivo organizirati naslednje dejavnosti:

- redni informativni večeri,
- skupna študijska potovanja,
- letni "dan turizma".

3. Nadgradnja obstoječih POI-jev (»point of interest« - zanimivosti).

Poleg razvoja novih turističnih produktov priporočamo tudi postopno nadgradnjo obstoječih zanimivosti.

4. Ustrezno vzdrževanje turističnih con/lokacij

Pogosto podcenjen element turistične destinacije je tako imenovani "turistični pridih". Bolj, kot je definirana turistična cona privlačna, večja je verjetnost, da obiskovalci ostanejo dlje, porabijo več in pridejo znova. Vsaj v glavnih turističnih conah in znamenitostih ter okoli njih mora odgovorna javna uprava zagotoviti ustrezno vzdrževanje in ustvariti prijetno okolje.

Priloga 1.2: Načrt razvoja turizma v občini Semič do leta 2030

Priloga priložena v ločenem dokumentu

PRILOGA 2: Globalne, evropske in slovenske razsežnosti načrtovanja razvoja občine Semič

Tudi v drugem desetletju 21. stoletja je svetovno prebivalstvo in globalno gospodarstvo doživljalo številne spremembe. Pozitivno je dejstvo, da se je osebna in splošna blaginja na svetu povečala, a splošni dvig materialnega blagostanja spremljajo vse večje premoženjske in dohodkovne razlike, še vedno živi okoli 1 milijarda ljudi na svetu v pogojih absolutne revščine, v državah v razvoju se zelo počasi umirja prebivalstvena rast. Hkrati se je poraba naravnih virov še naprej povečevala, prav tako pa tudi obremenjevanje okolja in izpusti toplogrednih plinov v ozračje (presejajo 50 milijard ton na leto), ki so še pospešili podnebne spremembe. Posledice globalnih podnebnih sprememb in zmanjševanja biotske raznovrstnosti so prisotne v vseh območjih planeta, temeljno in vse bolj tvegano posegajo v gospodarstvo in naše vsakdanje življenje. V dobrih sto letih je naš planet postal toplejši za 1,1 °C (Slovenija za 2 °C), pospešeno narašča gladina svetovnega morja, svetovno morje postaja bolj kislo, ledeniki se talijo, vse več je poplav in suš, vročinskih in padavinskih viškov. Čeprav je pri podnebnih spremembah ključnega pomena zelo pospešeno zmanjšanje emisij toplogrednih plinov, se bomo morali podnebnim spremembam tudi prilagoditi, saj se nekateri toplogredni plini v ozračju zadržujejo tudi več stoletij.

Številni znanstveniki sodijo, da je človeška vrsta postala največja sila, ki preoblikuje svetovni ekosistem, zato predlagajo, da se sedanje geološko obdobje imenuje – antropocen. Svetovno gospodarstvo je po obsegu 250 – krat večje od gospodarstva pred industrijsko revolucijo, antropogeni pritiski na planetarno okolje pa večkratno presejajo njegovo samočistilno zmogljivost. Zato je vse več znanstveno podkrepjenih pozivov, da na omejenem planetu z omejenimi naravnimi viri in omejeno nosilnostjo okolje ne bo več možno trajno nadaljevati sicer potrebnega dviga blagostanja po konceptu stalne (količinske) rasti – na račun uničevanja bioloških pogojev življenja naših otrok in vnukov, naših zanamcev.

Množične mednarodne selitve in pandemija korona virusa so zapletenost svetovnih razmer, pa tudi potrebo globalnega, skupnega reševanja številnih planetarno razširjenih kriznih razmer še povečale. Nujnost globalnega povezovanja in sodelovanja pa v razmerah globalne negotovosti v nobenem primeru ne izključuje nujnosti življenjsko pomembnega povečanja obsega različnih oblik samooskrbe posameznih držav (zlasti vodne, prehranske in energetske), regij in občin, kar seveda velja tudi za občino Semič. Obratno, pandemija korona virusa ter druge sodobne oblike globalnih kriznih pojavov so pokazale, da je za varnost države in osebno varnost izjemno pomembna tudi lastna proizvodnja eksistenčno pomembnih izdelkov in zdravstvenih zaščitnih sredstev.

Kljub očitnim sistemskim pomanjkljivostim v delovanju Evropske unije (EU), ki so se pokazale v nekaterih odzivih na globalne gospodarske, socialne, zdravstvene in okoljske probleme, je EU bila sposobna, da je kot prva makroregija sveta leta 2019 oblikovala t. i. Evropski zeleni dogovor (The European Green Deal) kot »evropska točka preobrata«, torej kot skupni strateški razvojno-energetski in hkrati okoljsko-podnebni odgovor za reševanje globalnih in evropsko ključnih problemov. Evropski zeleni dogovor je Evropska komisija opredelila kot novo evropsko strategijo za rast, katere cilj je preobraziti EU v pravično in uspešno družbo s sodobnim, konkurenčnim in glede virov učinkovitim gospodarstvom, ki v letu 2050 ne bo več ustvarjalo nobenih neto emisij toplogrednih plinov in v katerem bo rast ločena od rabe virov«. Ključni cilj Evropskega zelenega dogovora in podnebno-zakonodajnega paketa »Pripravljeni na 55« je uresničitev pariškega podnebnega sporazuma (»Evropa – prvi podnebno nevtralni kontinent«) in hkratni dvig blaginje z ekološko modernizacijo, torej s temeljito trajnostno sonaravno prenovo (»zelena rast«) in digitalizacijo celotnega evropskega gospodarstva, vseh njegovih sektorjev, z naslednjimi usmeritvami in projekti:

Strategija razvoja občine Semič do leta 2030 s podrobnejšim načrtom razvoja turizma

- podnebna nevtralnost do leta 2050 in zmanjšanje izpustov toplogrednih plinov v obdobju 1990-2030 za 55 %;
- oskrba s čisto, dosegljivo in varno energijo, s poudarjeno vlogo električne energije iz obnovljivih virov energije;
- podnebno nevtralno in krožno gospodarstvo z bolj trajnostnimi izdelki (bio-gospodarstvo), minimalnimi odpadki in ustvarjanjem novih »zelenih« delovnih mest;
- energetska zelo varčno zasnovana prenova zgradb in novih gradenj;
- popolno prenehanje onesnaževanja s strupenimi substancami (vključno z mikroplastiko);
- zaščita ekosistemov in ohranjanje biotske raznovrstnosti, zelo pomembna vloga zdravih gozdnih ekosistemov kot naravnih ponorov za ogljik;
- pravičen, zdrav in okolju prijazen sistem pridelave hrane (»od kmetije do vilice«) in izboljšanje blagostanja živali;
- pospešeni prehod k trajnostni in pametni mobilnosti (železnice, javni promet, kolesarjenje itd.);
- zagon izobraževanja in usposabljanja za trajnostno prihodnost;
- obsežna javna in zasebna mobilizacija sredstev za razvojno-podnebni preobrat in pravični prehod.

Če želi EU in vse države članice uresničiti cilje pariškega podnebnega dogovora in do leta 2050 postati prva podnebno nevtralna celina na svetu, potem mora vsaj za 55 % zmanjšati neto izpuste toplogrednih plinov (zlasti s pospešenim opuščanjem rabe fosilnih goriv) že do leta 2030 v primerjavi z ravnmi iz leta 1990. Pozitivno je dejstvo, da kljub pandemiji ni prišlo do opuščanja osnovnih okoljskih in podnebnih gradnikov Evropskega zelenega dogovora, a zastavljeni cilji so izjemno zahtevni in uresničljivi zgolj v primeru razogljičenja celotnega gospodarstva in tudi gospodinjstev.

Razen večletnega finančnega okvirja EU za obdobje 2021-2027 je uveden še nov evropski finančni instrument in sicer Načrt za okrevanje in odpornost EU (2021), ki je namenjen državam članicam po sprejetju ustreznih nacionalnih programov. Obsežen, v določeni meri tudi na evropski solidarnosti zasnovan Načrt za okrevanje in odpornost EU (2021) (nepovratna in povratna sredstva) omogoča vsem državam članicam obsežno črpanje sredstev v primeru kakovostnih investicijskih projektov. Tako je državam članicam olajšan zahteven in večplasten spopad z razvojno, podnebno in zdravstveno krizo, saj lahko trajnostno ciljno usmerijo potrebne investicije v pametno, zeleno, digitalizirano in krožno gospodarstvo (povečanje produktivnosti, dodane vrednosti), v rabo obnovljivih virov energije in razvoju tehnologij za shranjevanje energije, trajnostno mobilnost, novo infrastrukturo (digitalizacija javnega sektorja, javne uprave in gospodarstva), krepitev javnega zdravstva, znanost in raziskovanje itd. Pozitivno je dejstvo, da se bodo pri kriterijih za pozitivno oceno nacionalnih programov za okrevanje in odpornost sicer ob še vedno ključnem kriteriju krepitve potencialov za doseganje trajnostne, vključujoče rasti upošteval še prispevek k ustvarjanju delovnih mest, prispevek k ekonomski in socialni odpornosti države, pa tudi prispevek k zelenemu in digitalnemu prehodu.

Tudi Evropska komisija izrecno poudarja, da je izjemno zahtevne, ambiciozne cilje Evropskega zelenega dogovora do leta 2030 in 2050 možno doseči le s pomočjo »ozelenjenih« politik držav članic, s podnebno ambicioznimi nacionalnimi proračuni, ustreznimi trajnostnimi razvojnimi projekti na državni, pa tudi na regionalni in občinski ravni. Tudi Slovenija je v Načrtu za okrevanje in odpornost več kot 40 % sredstev namenila za uresničevanje zelenih ciljev (zelena preobrazba gospodarstva in drugih dejavnosti) in večja sredstva tudi za digitalizacijo.

Evropski zeleni dogovor inovativno, z vidika približevanju konceptu ekološke ekonomije in ekonomije skupne blaginje poudarja prihodnjo zelo pomembno vlogo t. i. taksonomije za razvrščanje okoljsko trajnostnih dejavnosti. Uspešnost udejanjanja trajnostnih načel bi bilo

Strategija razvoja občine Semič do leta 2030 s podrobnejšim načrtom razvoja turizma

treba dodatno vključiti v okvir upravljanja podjetij, saj se veliko podjetij še vedno preveč osredotoča na kratkoročne finančne rezultate v primerjavi z njihovimi dolgoročnimi ter širšimi razvojnimi in trajnostnimi vidiki, zlasti družbene odgovornosti podjetja znotraj lokalnega okolja. Hkrati bodo morali podjetja in finančne institucije javno razkrivati več podnebnih in okoljskih podatkov, da bodo vlagatelji v celoti obveščeni o trajnosti svojih naložb. Evropska razvojna in okoljska sredstva bo možno regijam, občinam, podjetjem pridobiti zlasti v primeru, da bo podjetje poslovalo ne le kratkoročno dobičkonosno, temveč tudi ekosistemsko, okoljsko, podnebno in družbeno odgovorno. Ustrezne institucije EU bodo preverjale trajnostnost sprejetih razvojnih in drugih projektov v smislu njihovega prispevka k gospodarskim, podnebnim, okoljskim in socialnim ciljem.

Strategija razvoja Slovenije do leta 2030 (2017) postavlja v središče razvoja kakovostno življenje za vse in poudarja pomen vzpostavitve systemskega načina trajnostnega razvoja. Kakovostno življenje je po navedbah sestavljavcev mogoče uresničiti z uravnoteženim gospodarskim, družbenim in okoljskim razvojem, ki upošteva omejitve in zmožnosti planeta ter ustvarja pogoje in priložnosti za sedanje in prihodnje rodove. Na ravni posameznika se kakovostno življenje kaže v dobrih priložnostih za delo, izobraževanje in ustvarjanje, v dostojnem, varnem in aktivnem življenju, zdravem in čistem okolju ter vključevanju v demokratično odločanje in soupravljanje družbe. Strateške usmeritve države za doseganje kakovostnega življenja so vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba, učenje za in skozi vse življenje, visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse, ohranjeno zdravo naravno okolje ter visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja. Pozitivna je usmeritev v zmanjševanje nekaterih okoljskih pritiskov, a glede na kritične okoljske in podnebne razmere je vprašljivo prekomerno poudarjanje količinske rasti dejavnosti.

Finančna in tudi zdravstvena kriza sta pokazali velike probleme v primerih, ko prihaja do velikih motenj v globalnih dobavnih verigah. Vse bolj postaja jasno, da bo na vse bolj gosto naseljenem planetu vse težje kupovati hrano, se od drugod oskrbovati s fosilnimi gorivi in drugimi surovinami. Slovenija bo zaradi nacionalnih interesov dobesečno prisiljena, da poveča prehransko in energetska samooskrbo, ki sta izredno nizki. To velja tudi za slovenske regije, vključno z Belo krajino in občino Semič, z vidika zagotavljanja varne stopnje prehranske varnosti je torej zelo zaskrbljujoče nadaljevanje opuščanja kmetijske obdelave. Doma bo namreč potrebno ponovno pridelati več hrane, kmetijska zemlja in kmečko delo bosta ponovno morala postati spoštovanja vredna. Podobno velja za vodne in druge naravne vire, ki so ključni za varno oskrbo prebivalstva. Tudi politika EU vse bolj poudarja in finančno podpira rabo domačih razvojnih virov, od naravnih do človeških.

Tudi semiška občina je na razvojnem, socialnem in okoljskem razpotju. Krizne razmere in krepko spremenjena podoba sveta, Evrope in Slovenije kažejo, da potrebujemo tudi nove, bolj inovativne poti iskanja rešitev, pričakovana krizna obdobja so za občino Semič torej tudi razvojna priložnost. Ne smemo je zamuditi. Naravni, ustvarjeni in človeški potenciali občine omogočajo dvig kakovosti blaginje prebivalcev sedanjih in prihodnjih generacij. Omogočimo jim napredek, jih poiščimo, uporabimo jih odgovorno, pretehtano in umno.

**PRILOGA 3: Primerjava kazalcev za belokranjske občine in Slovenijo
za leto 2010**

Naziv kazalca	PODATKI ZA LETO 2010					% (Bela krajina / Slovenija)
	Občina Semič	Občina Črnomelj	Občina Metlika	Bela krajina	Slovenija	
Število prebivalcev (1. januar)	3.782	14.698	8.440	26.920	2.046.976	1,3
Naravni prirast	15	14	-39	-10	3.734	-0,3
Skupni prirast	83	17	-26	74	3.213	2,3
Povprečna starost prebivalcev (leta) (1. januar)	41,4	41,7	41,4	41,5	41,4	100,2
Število študentov (na 1000 prebivalcev)	53	52	55	53	52	101,9
Število delovno aktivnih prebivalcev (po prebivališču)	1.537	6.085	3.550	11.172	835.039	1,3
Število zaposlenih oseb (po delovnem mestu)	765	4.059	2.765	7.589	747.194	1,0
Število samozaposlenih oseb (po delovnem mestu)	142	683	371	1.196	87.845	1,4
Število registriranih brezposelnih oseb	249	887	508	1.644	100.504	1,6
Stopnja registrirane brezposelnosti	13,9	12,7	12,5	13,0	10,7	121,5
Število podjetij	199	898	549	1646	165.595	1,0
Prihodek podjetij (v EUR)	45.091.000	321.239.000	211.854.000	578.184.000	86.705.208.000	0,7
Povprečna mesečna bruto plača na zaposleno osebo (v EUR)	1.154,23	1.221,31	1.152,98	1.176,17	1.494,88	78,7
Povprečna mesečna neto plača na zaposleno osebo (v EUR)	786,46	830,53	777,11	798,03	966,62	82,6

Primerjava kazalcev za belokranjske občine in Slovenijo za leto 2015

Naziv kazalca	PODATKI ZA LETO 2015					% (Bela krajina / Slovenija)
	Občina Semič	Občina Črnomelj	Občina Metlika	Bela krajina	Slovenija	
Število prebivalcev (1. januar)	3.799	14.591	8.400	26.790	2.062.874	1,3
Naravni prirast	-2	-53	-43	-98	807	-12,14
Skupni prirast	-18	-183	-19	-220	1.314	-16,7
Povprečna starost prebivalcev (leta) (1. januar)	43,0	43,3	42,9	43,1	42,5	101,4
Število študentov (na 1000 prebivalcev)	39	37	40	39	39	100,0
Število delovno aktivnih prebivalcev (po prebivališču)	1.561	5.429	3.279	10.269	804.637	1,3
Število zaposlenih oseb (po delovnem mestu)	1.188	3.173	2.452	6.813	713.076	1,0
Število samozaposlenih oseb (po delovnem mestu)	186	690	326	1.202	91.561	1,3
Število registriranih brezposelnih oseb	289	1.432	636	2.357	112.726	2,1
Stopnja registrirane brezposelnosti	15,6	20,9	16,2	17,6	12,3	143,1
Število podjetij	213	1.016	578	1.807	191.863	0,9
Prihodek podjetij (v EUR)	57.301.000	193.849.000	192.923.000	444.073.000	95.298.760.000	0,5
Povprečna mesečna bruto plača na zaposleno osebo (v EUR)	1.263,79	1.312,20	1.255,43	1.277,14	1.555,89	82,1
Povprečna mesečna neto plača na zaposleno osebo (v EUR)	852,45	884,32	850,26	862,34	1.013,23	85,1

Primerjava kazalcev za belokranjske občine in Slovenijo za leto 2020

Naziv kazalca	PODATKI ZA LETO 2020					% (Bela krajina / Slovenija)
	Občina Semič	Občina Črnomelj	Občina Metlika	Bela krajina	Slovenija	
Število prebivalcev (1. januar)	3.864	14.241	8.470	26.575	2.095.861	1,3
Naravni prirast (podatek za leto 2019)	1	-36	-37	-72	-1.260	5,7
Skupni prirast (podatek za leto 2019)	39	-60	92	71	14.953	0,5
Povprečna starost prebivalcev (leta) (1. januar)	43,7	44,6	44,3	44,2	43,5	101,6
Število študentov (na 1000 prebivalcev)	26	32	37	32	37	86,5
Število delovno aktivnih prebivalcev (po prebivališču)	1.607	5.924	3.688	11.219	888.918	1,3
Število zaposlenih oseb (po delovnem mestu)	1.140	3.727	2.583	7.450	794.623	0,9
Število samozaposlenih oseb (po delovnem mestu)	130	573	318	1.021	94.296	1,1
Število registriranih brezposelnih oseb	182	802	485	1.469	87.283	1,7
Stopnja registrirane brezposelnosti (za december 2020)	10,2	11,9	11,8	11,3	8,9	127,0
Število podjetij (podatek za leto 2019)	240	1.018	609	1.867	205.139	0,9
Prihodek podjetij (v EUR) (podatek za leto 2019)	59.629.000	283.349.000	235.207.000	578.185.000	121.356.615.000	0,5
Povprečna mesečna bruto plača na zaposleno osebo (v EUR) (bruto minimalna plača = 940,58 EUR)	1.425,32	1.558,11	1.525,31	1.502,91	1.856,20	81,0
Povprečna mesečna neto plača na zaposleno osebo (v EUR)	966,10	1.034,20	1.017,53	1.005,94	1.208,65	83,2

Viri:

<https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/Data/2640010S.px/>

<https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/Data/0775380S.px>

https://www.ess.gov.si/trg_dela/trg_dela_v_stevilkah/registirana_brezposelnost#Ob%C4%8Dine

https://www.ess.gov.si/trg_dela/trg_dela_v_stevilkah/stopnja_registirane_brezposelnosti

DEFINICIJE:

Stopnja registrirane brezposelnosti: odstotni delež registriranih brezposelnih oseb v aktivnem prebivalstvu.

Aktivno prebivalstvo: aktivno prebivalstvo predstavljajo registrirane brezposelne osebe in delovno aktivno prebivalstvo.

Delovno aktivno prebivalstvo: zaposlene in samozaposlene osebe, ki so obvezno socialno zavarovane, ne glede na to, ali imajo zaposlitev s polnim ali s krajšim delovnim časom, in ne glede na to, ali so na porodniškem dopustu, dopustu za nego ali varstvo otroka ali so odsotne z dela zaradi bolezni, poškodbe ali nege ožjega družinskega člana. Niso pa vključene osebe, ki delajo po podjemnih pogodbah (pogodbi o delu) in avtorskih pogodbah, osebe, ki opravljajo študentsko delo, osebe, ki opravljajo delo za neposredno plačilo, pomagajoči družinski člani, osebe, zaposlene pri delodajalcih s sedežem v Republiki Sloveniji in poslane na delo ali na strokovno izobraževanje v tujino (npr. osebe, zaposlene pri slovenskih predstavništvih, na gradbiščih v tujini ipd.), ter državljani Republike Slovenije, ki so zaposleni pri tujih delodajalcih v tujini (npr. v sosednjih državah).

Registrirane brezposelne osebe: iskalci zaposlitve, ki niso v delovnem razmerju, niso samozaposleni, niso poslovodne osebe v osebni družbi in enoosebni družbi z omejeno odgovornostjo ter zavodu, niso kmetje, niso upokojenci, nimajo statusa dijaka, vajenca, študenta ali udeleženca izobraževanja odraslih, mlajšega od 26 let, so zmožni za delo, so prijavljeni na ZRSZ, aktivno iščejo zaposlitev in so pripravljeni sprejeti ustrezno oziroma primerno zaposlitev, katero jim ponudi ZRSZ ali drug izvajalec storitve posredovanja zaposlitve. Za zaposlitev so zmožne brezposelne osebe od dopolnjenih 15 do 65 let starosti, pri katerih ni prišlo do popolne nezmožnosti za delo po predpisih o pokojninskem in invalidskem zavarovanju ali po predpisih o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov.